БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТ (большевик)ЛАР ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР ҚОМИТЕТЛАРИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 176 (6603)
3 СЕНТЯБРЬ 1946 йил СЕШАНБА
Баҳоси 20 тийин

Бугун империалистик Япония устидан ғалаба қозонилган кун—Ғалаба Байрами куни.

Яшасин Совет Қуролли кучлари!

Яшасин қаҳрамон совет халқи ва қудратли Ватанимиз!

Яшасин ғалабаларимизнинг улуғ ташкилотчиси ва илҳомчиси ўртоқ СТАЛИН!

ССР Иттифоқи Қуролли Кучлари Министрининг БУЙРУҒИ

1946 йил 3 сентябрь № 41 Москва шаҳри

Солдат, матрос, сержант ва старшина ўртоқлар!

Офицер, генерал ва адмирал ўртоқлар!

Совет Иттифоқининг меҳнаткашлари!

Бугун биз империалистик Япония устидан қозонилган ҒАЛАБА КУНИНИ байрам қилмоқдамиз. Совет халқи ва унинг Қуролли Кучлари бундан бир йил илгари империалистик Японияга қарши урушни ғалаба блан тугаллададилар. Япония сўзсиз таслим бўлиш тўғрисидаги актга қўл қўйди. Совет халқи ва унинг Қуролли Кучлари ғалаба қозондилар ва бу ғалаба блан бутун дун'ёда тинчлик ўрнатиш ишига ғоят катта ҳисса қўшдилар.

Сизларни умумхалқ тантанаси куни блан — империалистик Япония устидан қозонилган ҒАЛАБА БАЙРАМИ блан табриклайман ва қутлайман.

Империалистик Япония устидан қозонилган ҒАЛАБА БАЙРАМИНИ нишонлаш учун БУЮРАМАН:

Бугун, 3 сентябрь, Ватанимиз пойтахти Москвада, иттифоқчи республикаларнинг пойтахтларида, шунингдек Хабаровск, Владивосток ва Порт — Артурда бир йўла йигирма тўрт марта тўп отиб салют берилсин.

Ватанимизнинг шон-шуҳрати ва ғалабаси учун олиб борилган жангларда ҳалок бўлган қаҳрамонларга абадий шон-шарафлар бўлсин!

Яшасин совет Қуролли Кучлари!

Яшасин совет халқи!

Яшасин қудратли Совет Ватани!

ССР Иттифоқи Қуролли Кучлари Министри
Совет Иттифоқи Генералиссимуси
И. СТАЛИН.

ССР Иттифоқи Қуролли Кучлари Министри Совет Иттифоқи Генералиссимуси Иосиф Виссарионович СТАЛИН.

Кабарда АССР Олий Совети Президиумига
Кабарда АССР Министрлар Советига
ВКП(б) Кабарда область комитетига

ССР Иттифоқи Министрлар Совети ва Бутун Иттифоқ Коммунист (большевик)лар партиясининг Марказий Комитети Кабарда Автоном Совет Социалистик Республикасининг 25 йиллиги кунида Совет Кабардасининг ишчиларини, колхозчиларини ва интеллигенциясини табриклайдилар.

Бундан чорак аср илгари Кабарда меҳнаткашлари улуғ рус халқининг ёрдами блан ўз ерларидан оқгвардиячи ва буржуа-миллатчи босқинчиларни ҳайдаб чиқариб, ўз миллий совет давлатига негиз солдилар.

Ўтган чорак аср ичида Кабарда АССР социалистик хўжаликни ва миллий маданиятни ривожлантиришда анча муваффақиятларга эришди. Республикада фабрика-завод саноати яратилди. Вольфрам-молибден комбинати, машинасозлик заводи, Баксан гидроэлектростанцияси, ёқилғи, енгил ва озиқ-овқат саноати корхоналари қурилди.

Колхоз тузуми кабарда деҳқонларини вайронгарчилик ва қашшоқликдан абадий халос қилди. Ерни ишлашда ибтидоий усуллар ўрнини илғор агротехникани ва қишлоқ хўжалик машиналарини қўлланишга асосланган маданий усуллар олди. Кабардада экин майдонлари 1913 йилдагига нисбатан бир ярим марта кўпайди, далаларнинг ҳосили эса 2,5 марта ошди. Республиканинг колхоз ва совхозлари чорвачиликни ривожлантиришда жиддий муваффақиятларга эришдилар.

Кабарда халқининг миллий маданияти муваффақият блан ривожланмоқда. Совет ҳокимияти йиллари мобайнида Кабардада 200 дан ортиқ мактаб, педагогика ва ўқитувчилар институтлари, иккита қишлоқ хўжалик техникуми, тил ва адабиёт илмий-текшириш институти, ўлкани ўрганиш музейи, филармония, кабарда ва рус драма театрлари ҳамда бошқа кўп маданий муассасалар очилди. Кабардада 27 касалхона, 44 поликлиника, 139 фельдшерлик-акушерлик пунктлари ташкил қилинди.

Ватан уруши йилларида Кабарда Совет Республикасининг энг яхши кишилари Қизил Армия сафларида ва партизан отрядлари сафларида туриб жанг қилдилар. Немис босқинчиларни ҳайдаб чиқаргандан кейин кабарда халқи ўз куч-қувватини республиканинг фашист босқинчилар вайрон қилган хўжалигини тиклаш учун бермоқда.

ССР Иттифоқи Министрлар Совети ва ВКП(б) Марказий Комитети Кабарда Автоном Совет Социалистик Республикасининг меҳнаткашлари ўз республикаларининг халқ хўжалигини ва маданиятини тиклаш ва янада юксалтириш учун, социалистик ватанимизнинг қудратини янада мустаҳкамлаш учун келгусида ҳам хормай-толмай курашадилар деб қаттиқ ишонадилар.

ССР ИТТИФОҚИ МИНИСТРЛАР СОВЕТИ.

БУТУН ИТТИФОҚ КОММУНИСТ (БОЛЬШЕВИК)ЛАР ПАРТИЯСИНИНГ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ.

Кабарда АССР Олий Советининг Президиумига

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Советининг Президиуми Совет Кабардасининг ишчиларини, колхозчиларини ва интеллигенциясини Кабарда Автоном Совет Социалистик Республикасининг йигирмабеш йиллиги блан қизғин табриклайди.

Улуғ Октябрь социалистик революцияси кабарда халқини озодликка чиқарди ва унга иқтисодий фаровонликни ошириш ва миллий маданиятни ривожлантириш учун кенг имконият очди. Ўтган йигирмабеш йил ичида Кабарда АССРнинг меҳнаткашлари коммунистлар партиясининг раҳбарлиги остида ва улуғ рус халқининг қардошларча ёрдами блан ўз республикаларининг хўжалигини ва маданиятини ривожлантиришда катта муваффақиятларга эришдилар.

Совет ҳокимияти барпо қилингандан буён Кабарда АССР территориясида нодир ма'данлар чиқариш ташкил қилинди, йирик гидроэлектростанция барпо этилди, машинасозлик, ёқилғи, енгил ва озиқ-овқат саноати корхоналари қурилди.

Республиканинг колхозчи деҳқонлари илғор агротехникани ва қишлоқ хўжалиги машиналарини қўлланиш асосида экин майдонларини анча кенгайтирдилар ва колхоз далаларининг ҳосилини оширдилар. Республиканинг колхоз ва совхозларида чорвачилик муваффақият блан ривожланмоқда.

Кабарда меҳнаткашлари маданий қурилиш соҳасида катта ютуқларга эришдилар. Республикада бошланғич ва ўрта мактаблар кўпайди, иккита олий ўқув юрти, техникумлар очилди, булар аҳолининг маданий савиясини оширишни ва республикада миллий интеллигенцияни кўпайтиришни та'минлайди.

Улуғ Ватан уруши кунларида кабарда халқининг энг яхши фарзандлари фронтдаги курашда иштирок қилиб ва мамлакат ичкарисида ишлаб, манфур душманни тор-мор келтириш ишига ўз ҳиссаларини қўшдилар.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Советининг Президиуми Кабарда АССР меҳнаткашлари коммунистлар партияси ва улуғ Сталиннинг раҳбарлиги остида СССР халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик планини тўла ва ошириб бажариш учун, ўз республикаларининг хўжалигини ва маданиятини янада юксалтириш учун, Ватанимиз — Совет Социалистик Республикалар Иттифоқининг қудратини мустаҳкамлаш учун фидокорона курашурлар деб қаттиқ ишонади!

СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАРИ ИТТИФОҚИ ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ПРЕЗИДИУМИ

В. М. Молотов Москвага келди

Париж Сулҳ Конференциясидаги совет делегациясининг бошлиғи, СССР Ташқи Ишлар Министри ўртоқ В. М. Молотов 31 августда Париждан Москвага келди. (ТАСС).

КИТОБ

ШАЙХЗОДА.

(Сталин асарлар тўпламининг биринчи жилдини ўқиркан)

Асримизнинг бошида, эрклик тонгида,
Ма'нолар водисида соҳиби қалам —
Курашларнинг қонунин тўплаб онгида —
Ёзиб эди:—ҳозир қиш, бўлгуси кўклам!—
Хуллас қилиб фикрнинг силсиласидан,
Воқиф-ди келгусининг зилзиласидан.

Жумланинг ҳар сўзида, сўзнинг ҳарфида,
Жилваланиб яшарди темир ирода,
Дарслик эди инқилоб маорифида —
Устоз ёзган та'лимлар кўп равшан, содда.
Ҳакимона паҳлавон, мардона ҳаким,
Жангида ҳам фалсафа байроқдай ҳоким.

Дерларки: ҳар китобнинг бордур тақдири,
Бир хил варақлар борки, бамисли хазон.
Бу китоб-чи: ма'нолар ганжи, мудири,
Башарият иқболин тортучи мезон.
Ўзи тарих кемасин тезлатган китоб,
Ҳақ излаган элларга ҳақиқий жавоб.

Башоратлар: бу кунги ватандир, бахтдир,
Ҳақли эди китобнинг буюк адиби,
Замонамиз бу жилдда кутилган вақтдур,
Зафар келди мавсумлар навбати каби.
Сталиннинг ҳар сўзи тўғри, муҳаққақ,
Истиқбол ҳам у айтган тахлит бўлажак!

Дерларки: ҳар китобнинг бир тақдири бор,
Бу китобчи: яратди ўзи тақдирлар.
Бир тақдирки, юртимни қилди бахтиёр,
Шундан дарак берганди доҳий сатрлар.
Лениннинг жилдларига бўлиб ҳамқатор,
Азиз китоб бўлгайсан доим илҳомкор!

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ VIII СЕССИЯСИ

Ўзбекистон ССР 1-нчи чақириқ Олий Совети VIII сессиясининг 1946 йил 31 августдаги мажлиси тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

31 август, кеч соат 8 да, Ўзбекистон ССР Олий Советининг мажлислар залида Ўзбекистон ССР 1-нчи чақириқ Олий Совети VIII сессиясининг учинчи мажлиси бўлди.

УзССР Олий Советининг Раиси депутат Усмон Юсупов раислик қилади.

Ўзбекистон ССР Олий Совети сессия кун тартибидаги иккинчи масалани — Ўзбекистон ССРнинг 1946 йилги Давлат бюджетини тасдиқлаш ва Ўзбекистон ССРнинг 1945 йилги Давлат бюджетининг ижроси тўғрисидаги ҳисоботни тасдиқлаш масаласини муҳокама қилишга киришади.

Кун тартибидаги иккинчи масала юзасидан Ўзбекистон ССР Молия министри ўртоқ М. Исомиддинов доклад қилади.

Сўнгра Ўзбекистон ССР Олий Совети Ўзбекистон ССР Олий Совети Бюджет комиссиясининг а'зоси депутат В. И. Романовскийнинг қўшимча докладини эшитади.

Музокараларда Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министри ўртоқ Х. Ғофуров, депутат С. Нуриддинов, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советининг раиси ўртоқ П. Саитов сўзга чиқдилар.

Шу блан Ўзбекистон ССР 1-нчи чақириқ Олий Совети VIII сессиясининг учинчи мажлиси ёпилди.

Ўзбекистон ССР 1-нчи чақириқ Олий Совети VIII сессиясининг 1946 йил 2 сентябрьдаги мажлиси ҳақида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

Кеча, 2 сентябрь, эрта блан соат 10 да, Ўзбекистон ССР Олий Советининг мажлислар залида Ўзбекистон ССР 1-нчи чақириқ Олий Совети VIII сессиясининг тўртинчи мажлиси бўлди.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси депутат Усмон Юсупов раислик қилади.

Кун тартибига мувофиқ, Ўзбекистон ССРнинг 1946 йилги Давлат бюджети ва Ўзбекистон ССРнинг 1945 йилги Давлат бюджетининг ижроси тўғрисидаги ҳисобот муҳокама қилинади.

Музокараларда депутат А. Давронов, Фарғона область ижроия комитетининг раиси ўртоқ Б. Усмонхўжаев, Ўзбекистон ССР Социал-та'минот министри ўртоқ И. Очилбеков, Хоразм область ижроия комитетининг раиси ўртоқ М. Раҳмонов, Ўзбекистон ССР Олий Советининг Наманган область Ташкилот комитетининг раиси ўртоқ З. Сатторов, депутат В. И. Князев сўзга чиқдилар.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Ўзбекистон ССРнинг 1946 йилги Давлат бюджети ва Ўзбекистон ССРнинг 1945 йилги Давлат бюджетининг ижроси тўғрисида докладчи — УзССР Молия министри ўртоқ М. Исомиддиновнинг охирги сўзини эшитади.

Ўзбекистон ССР Олий Совети УзССРнинг 1946 йилги Давлат бюджетини бир оғиздан тасдиқлайди. «Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг 1946 йилги Давлат бюджети тўғрисидаги Қонун» дастлаб моддама-модда, сўнгра бутунлайича бир оғиздан тасдиқланади.

Ўзбекистон ССР Олий Совети кун тартибидаги учинчи масалани—Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг VII ва VIII сессиялар ўртасидаги даврда қабул қилган фармонларини тасдиқлаш масаласини муҳокама қила бошлайди.

Раис бу масала юзасидан доклад қилиш учун Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари депутат Ф. Юсуповга сўз беради.

Ўзбекистон ССР Олий Совети УзССР Олий Совети Президиумининг қуйидаги фармонларини бир оғиздан тасдиқлайди:

«Ўзбекистон ССР Халқ Комиссарлари Советини Ўзбекистон ССР Министрлар Советига ва Қорақалпоғистон АССР Халқ Комиссарлари Советини — Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советига айлантириш тўғрисида»;

«Ўзбекистон ССР Техника экинлари иттифоқ-республика министрлиги ташкил қилиш тўғрисида»;

«Ўзбекистон ССР Ер ишлари министрлигини икки министрликка — Ўзбекистон ССР Ер ишлари министрлигига ва Ўзбекистон ССР Чорвачилик министрлигига бўлиш тўғрисида»;

«Ўзбекистон ССР Жиноят Кодексининг 142-нчи ва 143-нчи моддаларини ўзгартириш тўғрисида» ва «Ўзбекистон ССР Жиноят Кодексининг 231-нчи моддасининг биринчи қисмини ўзгартириш тўғрисида»;

«Ўртоқ Иззат Отахонович Султоновни Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари қилиб тасдиқлаш тўғрисида» ва «Ўртоқ Амин Эрматович Ниёзовни Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари қилиб тасдиқлаш тўғрисида»;

Ўзбекистон ССР Министрларини тайинлаш тўғрисида.

Ўртоқ Юсупов, Ўзбекистон ССР Олий Советининг Биринчи депутати Иосиф Виссарионович Сталинга табрик юбориш тўғрисида таклиф тушди деб билдиради. Табрик текстини ўқиш учун раис депутат Ф. Йўлдошбоевага сўз беради.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Иосиф Виссарионович Сталинга ёзилган табрик текстини баланд руҳ блан қабул қилади.

Раис — Ўзбекистон ССР Олий Советининг раиси депутат Усмон Юсупов сессия рўзномасидаги масалалар тамом бўлди деб билдиради ва Ўзбекистон ССР Олий Совети VIII сессиясининг ишини тугади деб э'лон қилади.

Иттифоқ ҳукуматининг Ўзбекистон ССРда пахтачиликни тиклаш ва янада ривожлантириш тўғрисидаги 1946 йил 2 февральда чиқарган қарорини бажариш юзасидан пахтачиликни комплекс асосида механизациялаш ва пахтачилик агротехникаси соҳасидаги амалий чоралар ҳақида

ПАХТАЧИЛИК АГРОТЕХНИКАСИ ВА УНИ МЕХАНИЗАЦИЯЛАШ МАСАЛАЛАРИ ЮЗАСИДАН ЧАҚИРИЛГАН 2-НЧИ РЕСПУБЛИКА КЕНГАШИНИНГ ҚАРОРИ

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва ЎзК(б)П Марказий Комитетида

ПАХТАЧИЛИК АГРОТЕХНИКАСИ ВА УНИ МЕХАНИЗАЦИЯЛАШ МАСАЛАЛАРИ ЮЗАСИДАН РЕСПУБЛИКА КЕНГАШИНИНГ ЧИҚАРГАН ҚАРОРИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва ЎзК(б)П Марказий Комитети пахтачилик агротехникаси ва уни механизациялаш масалалари юзасидан чақирилган республика кенгашининг қарорларини кўриб чиқиб, қарор қиладилар:

1. Пахтачилик агротехникаси ва уни механизациялаш масалалари юзасидан чақирилган республика кенгашининг «ССР Иттифоқи ҳукуматининг 1946 йил 2 февраль тарихли қарорига мувофиқ пахтачиликни комплекс асосида механизациялаш ва пахтачилик агротехникаси соҳасидаги амалий тадбирлар тўғрисида» деб чиқарган қарори ма'қуллансин.

2. Область ва районлардаги партия ҳамда совет ташкилотларига пахтачилик агротехникаси ва уни механизациялаш масалалари юзасидан чақирилган республика кенгашининг чиқарган қарорини колхоз, совхоз ва МТСларда муҳокама қилиш топширилсин, бу қарорни тушунтириш учун кенгашнинг ҳамма қатнашчилари, илмий-текшириш ташкилотларининг ходимлари ва партия ҳамда совет ташкилотларининг раҳбар ходимлари жалб этилсин.

3. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пропаганда ва агитация бўлимига пахтачилик агротехникаси ва уни механизациялаш масалалари юзасидан чақирилган республика кенгашининг қарорини брошюра қилиб ўзбек тилида 7.000 нусха ва рус тилида 2.000 нусха нашр этиш, шунингдек пахтачилик агротехникаси ва уни механизациялаш масалалари юзасидан республика кенгаши белгилаган тадбирларни тушунтирувчи тасвирий қўлланмалар ва плакатлар чиқариш топширилсин.

4. Техника экинлари ва сув хўжалиги министрликларига, партия ҳамда совет ташкилотларига пахтачилик агротехникаси ва уни механизациялаш юзасидан мўлжалланган тадбирларни амалга оширишда бундан буён республика кенгашининг қарорига амал қилиш мажбурияти юклансин.

ССР Иттифоқи ҳукумати «1946—1953 йиллар мобайнида Ўзбекистонда пахтачиликни тиклаш ва янада ривожлантириш плани ҳамда чоралари тўғрисида» деб 1946 йил 2 февральда чиқарган қарорида республикамиз олдига мас'улиятли вазифа қўйди. Бу вазифа 1953 йилда пахта майдонини 1 миллион гектаргача етказиш, гектаридан ўрта ҳисоб блан 25 центнергача ҳосил олиш ва мамлакатга 2 миллион 400 минг тонна пахта беришдан иборатдир.

Пахтачилик 1947 йилда урушдан аввалги даражага етказилиши керак. Бунинг учун 900 минг гектар ерга чигит экиш, ҳар гектаридан 17 центнердан ҳосил олиш, беда майдонини 387 минг гектаргача етказиш ва сўнгги йилларда экин экилмай ташландиқ бўлиб қолган ерларни ўзлаштириш зарур.

Иттифоқ ҳукумати пахтачиликни ривожлантиришдан иборат ана шу сталинча программани амалга ошириш учун республикани тракторлар, экскаваторлар, қишлоқ хўжалик машиналари, автотранспорт ва минерал ўғитлар блан та'минлашда ёрдам бериб, зарур чоралар кўрди. Республикада сўнгги йилларда вужудга келтирилган янги машинасозлик саноати ҳам қишлоқ хўжалигига катта ёрдам беради.

ССР Иттифоқи ҳукумати пахтакор колхозларни моддий жиҳатдан рағбатлантириш, беда экқан колхозларни беда ерлари ҳисобига топшириладиган дон мажбуриятидан озод қилиш, сувли ерларни ишга солучи колхозлар ва колхозчиларга енгилликлар бериш ва технология жиҳатидан яхши, кўп ҳосилли, янги пахта сортларини етиштирганлик учун селекциячиларни моддий жиҳатдан рағбатлантириш каби муҳим масалаларни ҳам ҳал этди.

Буларнинг ҳаммаси пахтачиликни ривожлантириш юзасидан белгиланган программани бажариш учун муҳим иқтисодий ва техника базаси яратилганлигини, барча колхозчиларнинг, қишлоқ хўжалиги мутахассислари ва фан ходимларининг самарали ишлаши учун зарур шароит вужудга келтирилганлигини кўрсатади.

Ҳозирги вақтдаги вазифа ишимизда бўлган жиддий камчилик ва нуқсонларни йўқотиш ва пахтачиликни ривожлантириш учун мавжуд имкониятлардан ҳамда фан ва практиканинг амалий тажрибаларидан энг кўп фойдаланишдан иборат.

Биз, агрономлар, механизаторлар, илғор колхозлар, совхозлар, бригада ва звеноларнинг раҳбарлари, сув хўжалиги мутахассислари ва илмий-текшириш муассасаларининг ходимлари пахтачиликни ривожлантириш масалаларини муҳокама қилиш учун тўпландик ҳамда агрономия фани ва илғор практика, кўп билим ва тажриба тўпладик, бу билим ва тажриба пахтачиликни янада ривожлантириш соҳасида Иттифоқ ҳукумати томонидан қўйилган вазифаларни муваффақиятли бажаришга имкон беради, деб ҳисоблаймиз.

Пахтачиликни ривожлантириш Сталинча программасини комплекс механизациялаш асосида амалга оширилиши ижодий иш учун ғоят катта имконият беради, илғор агротехникани кенг миқ'ёсда қўлланиш учун зарур бўлган бутун шароитни вужудга келтиради деб ҳисоблаймиз. Айни замонда бу чора республикадаги районлар, колхозлар ва совхозларга амалий ёрдам бериш соҳасида Фанлар академияси, пахтачилик илмий текшириш институти, барча тажриба муассасалари, агрономлар, механизаторлар ва сув хўжалиги мутахассисларининг илмий-текшириш ва ташкилотчилик ишларини жиддий равишда қайтадан қуриш ҳамда ҳар жиҳатдан кучайтиришни талаб этади.

Ҳозирги вақтда фан ва илғор практиканинг янги тажрибаларидан фойдаланиш ва уларни татбиқ этишда эскилик, қолоқлик, сусткашлик каби ярамас ҳолларга қарши ҳар қачонгидан кўра кескин кураш олиб бориш зарур. Ҳар бир агроном, ҳарбир механизатор, сув хўжалиги мутахассиси чинакам янгилик яратувчи кишилар бўлмоғи ва совхоз ҳамда колхоз ишлаб чиқаришининг ҳақиқий ташкилотчилари бўлиши лозим.

Илғор агротехникани яхши билган ва машиналардан моҳирлик блан фойдаланишни ўрганиб олган кўп районлар, юзларча колхозлар ва мингларча бригада ҳамда звенолар доим юқори ҳосил олмоқдалар. Уларнинг бу иши бизда имконият ва резервлар кўп эканлигини очиқ исбот қилади.

Кенгаш паст ҳосил олинишига ер кучсиз ва қулай шароит йўқ деган баҳоналарни важ қилиб кўрсатиш йўлидаги ҳарқандай уринишларни илм-фанга қарши деб билиб, бундай да'воларни кескин рад этади ва қоралайди. Кўп район ва колхозларнинг кам ҳосил олишига фақат сабаб шуки, фан ва техника ходимлари уларнинг ишларига ҳали жиддий ёрдам бермаётирлар, бу район ва колхозларда пахта етиштиришда тўғри агрономия қоидаларидан фойдаланиш, машиналардан кенг фойдаланиш учун чинакам кураш олиб борилмаётир, илғор колхоз, бригада ва звеноларнинг тажрибаларидан ҳали фойдаланилмаётир. Шу сабабдан, **пахта етиштириш соҳасидаги ҳамма ишларни қат'ий суратда механизациялаш асосида барча колхоз, совхоз, бригада ва звеноларнинг ишларида янги агротехникани кенг миқ'ёсда қўлланиш—барча агрономларнинг, қишлоқ хўжалиги мутахассислари ва илмий-текшириш муассасаларининг энг муҳим вазифасидир.**

Ишларнинг механизациялаштирилиши колхозчиларнинг меҳнатини енгиллаштиради, уларнинг меҳнатини самарали қилади. Тупроқнинг маҳсулдорлигини ошириш ва ҳосилни кўпайтириш соҳасидаги ҳамма асосий масалалар комплекс механизациялаш негизидагина ҳал этилиши мумкин. Пахта хўжалигида мавжуд бўлган машиналардан тўла ва самарали фойдаланиш, такомиллаштирилган янги машина ва асбоблардан кўпроқ фойдаланиш натижасида пахтачиликни ривожлантириш учун катта имкониятлар вужудга келади. Шу сабабдан, кенгаш пахта учун курашнинг шу даврида дастлаб механизациялаш ва алмашлаб экиш агрономия ходимларининг асосий вазифаси бўлиши керак деб ҳисоблайди. Агрономия ходимлари ўз ишларига тааллуқли бўлмаган иккинчи даражали ҳарқандай ишлардан озод қилинишлари керак, уларнинг бутун куч ва э'тибори бу вазифаларни бажаришга қаратилиши лозим.

Кенгаш, ернинг маҳсулдорлигини ошириш, тобора юқори ҳосил олиш ва совуқ тушганига қадар 80-85 процент биринчи сорт пахта терилишини та'минлаш учун республиканинг ҳамма районларида барча колхоз, совхозлар, ер ва сув органлари, илмий-текшириш муассасалари ва қишлоқ хўжалиги мутахассисларининг асосий э'тибори қуйидаги вазифаларни бажаришга қаратилиши лозим деб ҳисоблайди:

а) республиканинг барча районлари ва колхозларида пахта ва беда алмашлаб экиш усулини жорий этишда ўт экинлари экишга киришилсин;

б) қишлоқ хўжалик ишларини комплекс асосда механизациялаштирилсин ва электрлаштирилсин;

в) минерал ва маҳаллий ўғитлардан тўғри фойдаланилсин ҳамда минерал ўғитларни гўнгга қўшиб ишлатиш кенг қўлланилсин;

г) ерни экишга тайёрлаш ва қатор ораларини ишлаш соҳасидаги жиддий камчиликлар йўқотилсин, барча қишлоқ хўжалик ишлари сифатли қилиб ўтказилсин, бу ишлар агротехника жиҳатидан энг яхши муддатларда бажарилсин;

д) ерлар агромелиорация жиҳатидан яхшилансин ва сизот сувлари пастга туширилсин, бунинг учун сувдан фойдаланиш ишлари тартибга солинсин, мелиорация соҳасидаги бошқа ишлар (шўрни ювиш, текислаш ва ҳоказо) амалга оширилсин ва коллектор-зовурлар қурилсин.

Кенгаш мавжуд камчиликларни йўқотиш ва колхоз ҳамда совхозларда илғор агротехника ва комплекс механизацияни татбиқ этиш юзасидан қуйидаги амалий чораларни юзага чиқариш зарур деб ҳисоблайди.

I. ЕРНИ ЭКИШГА ТАЙЁРЛАШ ТЎҒРИСИДА

Чигит экишдан олдин ерни ишлашдаги асосий камчилик кузда шудгор қилиб қўймасликдан иборатдир. Кузги шудгор юқори ҳосил олиш учун агротехника талаб қилган энг муҳим ва энг зарур чорадир.

Бу соҳадаги нуқсонларга хотима бериш учун қат'ий чоралар кўриш зарур, чунки ерни кузда шудгор қилмаслик ҳосилга шундай зарар етказадики, кўкламда ерни ҳарқанча яхши ишлаганда ҳам кутилган ҳосилни олиб бўлмайди. Кузги шудгорнинг аҳамиятини камситишга яна шунинг учун ҳам тоқат қилиб бўлмайдики, бу ҳол кўклам экиш ишларига зарар етказади ва экиш муддатларини кечиктириб юборади.

Кўсак териш ва далаларни ғўзапоялардан тозалаш ишларининг кечиктирилиши кузги шудгорнинг вақтида ўтказилмаслигига асосий сабабдир.

Кенгаш, кузда шудгор қилиш ва экиш олдидан бажариладиган ҳамма ишлар агротехника жиҳатидан энг яхши муддатларда бажарилиши, чигитни, яхши ишланган ва сернам ерларга экилиб, унинг барвақт ҳам текис униб чиқишига эришиш лозим, деб ҳисоблайди.

Шунга биноан, қуйидагилар тавсия этилсин:

а) чигит экиш учун ажратилган ҳамма ерлар октябрь—ноябрь ойларида, 10 декабрьдан кечиктирилмай 25—28 сантиметр чуқурликда шудгор қилиб ҳайдалсин. Шу муддатларда шудгорни тамомлаш учун, ноябрь ойининг биринчи кунлариданоқ кўрак, ва ғўзапояларни қолган кўсаклари блан йиғиштириб олишга киришилсин. Ерни СХТЗ тракторлари блан ҳайдашда икки корпусли плуглар тиркалсин.

Икки йил ичида чим қирқар плуглар блан шудгор қилишга тўла кўчиш, 1946 йилнинг кузида эса камида 100 минг гектар ерни чим қирқар плуглар блан ҳайдаш — асосий вазифа қилиб қўйилсин.

Қувраб кетган ерларни кузда яхши шудгор қилмоқ учун ғўзапоялар йиғиштириб олинишига қадар суғориб қўйилсин;

б) барча колхозларда эрта баҳорда икки қайта бороналаш зарур деб ҳисоблансин;

в) кузда шудгор қилинган, аммо ўт босган ёки ўлтириб қолган ҳамма ерлар кўкламда албатта қайтадан ҳайдалсин;

г) ўт босиб кетмаган ва кузда ўз вақтида чуқур ҳамда сифатли шудгор қилингач ерлар зарурлиятига қараб чизель блан икки қайта ҳайдалсин;

д) деҳқончилик ишларини намунали уюштирган илғор колхоз ва совхозларнинг яхши шудгор қилинган ва ўт босмаган ерлари кўкламда бороналаш бланғина чигит экишга руҳсат берилсин, бунинг учун ҳарбир айрим ҳолда Техника экинлари министрлиги район агрономининг руҳсати бўлиши керак.

II. ЧИГИТ ЭКИШ, ЧИГИТНИ ТЕКИС УНДИРИБ ОЛИШ ВА ҒЎЗАНИ БАРВАҚТ ПАРВАРИШ ҚИЛИШ СОҲАСИДА

Чигитни нами етарли бўлган ерларга экиш ва ғўзанинг чигит суви берилмай униб чиқишини та'минлаш учун чигитни қисқа муддатларда, я'ни 10—15 кун ичида экиш агротехниканинг асосий шартидир.

Чигитнинг текис униб чиқиши учун нами етарли бўлмаган ва ёмон ишланган ерларга чигит экишга йўл қўйилмасин. Ер қувраб кетган бўлса, ҳайдаш олдидан суғориш керак. Чигит суви айрим ҳолларидагина, техника экинлари район бўлими агрономининг руҳсати блан берилиши керак.

Жанубий районларда чигит 15 апрельдан кечиктирилмай, республиканинг қолган бошқа районларида эса 20 апрельдан кечиктирилмай экиб тамомланиши лозим деб белгилансин. Бухоро, Сурхондар'ё, Қашқадар'ё районларида, шунингдек шўр босган районларда чигитни барвақт, я'ни март ойининг учинчи декадасида экишга киришиш тавсия қилинсин.

Трактор блан экканда эгат ҳам олиб борилсин.

Кенгаш чигитни экишга тайёрлашга э'тиборни бўшаштириб юборилганлигини кечирилмаслик бир ҳол деб ҳисоблайди ва чигитни ташиш, сақлаш, тозалаш, дорилаш ва ивитишдаги жиддий камчиликларни қат'иян йўқотишни талаб этади.

Тажриба қилиб кўриш учун 1947 йилда колхоз ва совхозларда 5—6 минг гектар ерга чигитни қўш қаторли қилиб экиш ва уни қирқма шахмат усулида ишлаш тавсия этилсин.

Барвақт чигит экилган ерларда қатқалоқ ҳосил бўлишига йўл қўймаслик учун экилган чигит қаторларига чириган гўнг сепилсин.

Кенгаш чигит экиш блан культивация ва чопиқ ишларининг бирга олиб борилмаслиги ва бу ишлар ўртасида катта узилиш борлигини жиддий камчилик деб ҳисоблайди. Бу ҳол ғўза тупларининг ўсишига катта зарар етказади ва ғўзанинг ўсишини жуда кечиктириб юборади.

Ташкилий-тайёрлик ишларининг бутун системасини қайтадан кўриб чиқиш зарур. Қатор ораларини ишлаш учун керакли асбоблар экишга тайёргарлик кўриш вақтида ҳозирлаб қўйилсин, чигит униб чиқиши блан яганалаш ва биринчи культивация ҳам чопиққа киришилсин, токи ҳамма жойда яганалаш биринчи культивация ва чопиқ чигит экилганидан кейин 15 кундан кечиктирилмай тамомлансин.

Культивация ва чопиқ ишларини ўз вақтида кучайтириш мақсадида совхозларнинг ва илғор колхозларнинг тажрибасидан фойдаланиб, чигит униб чиқа бошлаган даврда трактор ва от культивациясини бўйига ва кўндалангига қарата ўтказишга киришиш тавсия қилинсин.

Яганалаш ва ғўзанинг қалинлигини белгилаш вақтида бу иш ҳарбир участканинг хусусиятларига қараб ўтказилсин. Бедапоялар бузиб чигит экилган, яхши ўғитланган, сув блан етарли даражада та'минланган участкаларда ҳарбир гектар ерга экилган С—460 нав'ли ва миср ғўзаларининг қалинлиги 65—70 минг туп миқдорида бўлсин, бошқа нав'ларнинг бир гектар ердаги туплари 70—75 мингта бўлсин, қолган участкаларнинг ҳаммасида бир гектар ерда 80—90 минг туп ғўза бўлсин, Қирқма шахмат усулида ишланадиган участкаларда ҳарбир гектар ерда 60—65 минг тупдан ғўза бўлсин, ҳарбир уяда 3—4 туп ғўза қолдирилсин.

Ғўза тупларининг ўртача қалин бўлишини ва уларнинг бир текисда жойланишини та'минлаш мақсадида биринчи культивация ва чопиқ даврида уялардаги ғўза тупларининг сони албатта текшириб чиқилсин, хатосига экиш шунингдек ортиқча ғўза тупларини ягана қилиш чоралари кўрилсин.

III. ҚИРҚМА ШАХМАТ УСУЛИНИ ЖОРИЙ ҚИЛИШ СОҲАСИДА

Кенгаш қирқма шахмат усулини кенг қўлланиш пахтачиликни келажакда яна ривожлантириш, экин майдонларини кенгайтириш ва ҳосилни оширишга кенг имкон берадиган энг муҳим чора деб ҳисоблайди. Қирқма шахмат усулини кенг қўлланиш культивация ва чопиқни ўз вақтида ўтказишни ва унинг сифатини кескин суратда яхшилашни та'мин этади. Шунга биноан яқин 2—3 йил ичида қирқма шахмат усулига батамом кўчиш зарур. 1947 йилда эса бутун пахта майдонининг камида 40 проценти қирқма шахмат усулида ишлансин.

Кенгаш агрономлардан, механизаторлардан, техника экинлари органларининг раҳбарларидан, МТС ва совхоз директорларидан, колхоз правленияларидан ана шу муҳим ишда қолоқлик ва сусткашликка қарши қат'ий кураш олиб боришни талаб этади.

Кенгаш тушунтириб ўтадики, қирқма шахмат усули чопиқ ва культивация ўз вақтида яхши сифатли қилиб ўтказилган тақдирдагина ҳосилни анча оширади, ўғитлаш ва ернинг унумдорлигини ошириш йўлидаги бошқа тадбирлар кўрилган тақдирда қирқма шахмат усулидан келадиган фойда янада ошади.

Кенгаш ба'зи фаросатсиз ходимларнинг қирқма шахмат усули қўлланганда ҳар гектардаги ғўза миқдорининг озайиши орқасида ҳосил камайиб кетади, деган баҳона блан қирқма шахмат усулини кескин суратда қўлланмаслик йўлидаги уринишларни қоралайди. Бундай баҳоналарнинг илғор агротехникага ҳеч қандай алоқаси йўқдир. Бундай важлар қолоқ кишиларнинг баҳонаси бўлиб, илмга тамомила хилофдир.

Кенгаш қирқма шахмат усулини қўлланишга куз фаслидан тайёргарлик кўра бошлаш зарур деб ҳисоблайди, бунинг учун участкалар ажратилсин, маҳаллий ўғитлар чиқариб солинсин, ер жуда яхши ҳайдалиб шудгор қилинсин. Қирқма шахмат усулини кўпроқ қўлланган колхозларга эса ерни трактор блан ҳайдаш ва минерал ўғитлар олишда катта имтиёз берилсин.

Кенгаш қирқма шахмат усулида ишлашда от культиваторларидан ҳам кенг фойдаланиш керак деб ҳисоблайди.

IV. ҚАТОР ОРАЛАРИНИ ИШЛАШ СОҲАСИДА

Кенгаш қатор ораларини ишлаш сифатини кескин суратда яхшилаш зарурлигини кўрсатиб, бунга э'тиборни жалб этади. Барча тиш ва панжалари ўрнатилган культиваторлар блан қатор ораларини тўла олиб чуқур культивация қилиш колхозчиларнинг меҳнатини енгиллаштиради. Бу чора қатор ораларини ишлаш даврида агротехникадан тўғри фойдаланишнинг асосий шартидир.

Кенгаш суғоришдан кейин чопиқ ва культивацияни кечикиб бошлашни, тиш ва панжалари тўла ўрнатилмаган культиваторлар блан ишлаш усулини (бу усул кенг тарқалган) қоралайди.

Трактор блан 15—16 сантиметр, от культиваторлари блан 10—12 сантиметр чуқурлигида культивация қилиш зарур.

Қатор ораларини культиваторлар блан ишлаш сифатини яхшилаш блан бир қаторда чуқур ва сифатли қилиб чопиш керак.

Шу мақсадда ғўзани кетмон блан чопиқ қилишда чопиқ нормасини камайтириш мақбул деб ҳисоблансин.

Кенгаш ғўзанинг ўсиш даврида уни ўз вақтида ва яхши суғориш зарурлигини та'кидлаб бунга э'тиборни жалб этади.

Чуқур олинган эгатлар бўйича оз сувни оқма қилиб қўйганда яхши натижага эришилади. Шунинг блан бирга ғўза суғориш ишларини эрта бошлашни ма'қул деб топади.

Яхши суғориш учун унча қия бўлмаган участкаларда эгат 18—20 сантиметр, қия участкаларда эса 14—16 сантиметр чуқурлигида тортилсин.

V. ЙИҒИМ-ТЕРИМ ИШЛАРИ СОҲАСИДА

Кенгаш ғўзанинг сўнгги ўсиш даврида уни парвариш қилиш ва пахта теримини уюштириш соҳасидаги ишларда жиддий камчиликлар бор деб ҳисоблайди. Бу камчиликлар ғўзанинг очилишини ва ҳосилнинг йиғиштириб олинишини ва ерни шудгор қилиш ишларини кечиктиради.

Пахтанинг яхши очилишини та'минлаш, ҳосилни ўз вақтида йиғиштириб олиш ва далаларни ғўзапоялардан тозалаш учун қуйидаги чораларни амалга ошириш зарур:

а) ғўзани кечикиб (август ойида) ўғитлашга йўл қўйилмасин;

б) ғўзани ортиқча суғоришга йўл қўйилмасин, сизот сувлар юза бўлган ерларда ғўзани суғориш 20—25 августдан кечиктирилмай тўхтатилсин, сизот сувлари чуқур бўлган ерларда эса суғориш 10—15 сентябрьдан кечиктирилмай тўхтатилсин.

Ба'зи ерларда 15 сентябрьдан кейин ҳам ғўзани суғориш керак бўлиб қолса, Техника экинлари министрлиги район бўлимлари агрономларининг руҳсати блан суғорилсин.

в) терим сифатини ошириш, пахта терувчиларнинг иш унумини кўтариш мақсадида пахта ялписига очила борган сари терилсин, яхши очилмаган кўсаклардаги пахтанинг терилишига ва пахтанинг нобуд қилинишига йўл қўйилмасин.

Ноябрьнинг дастлабки кунларидан бошлаб ярим очилган кўсаклардаги пахтани алоҳида-алоҳида териш блан бирга кўсаклари қолган ғўзапояларни ҳам ялписига йиғиштириб олишга киришилсин. Кўсаклари блан йиғиштириб олинган ғўзапоялар қуритилсин ва гарам қилинсин, ғўзапоялардаги кўсаклар олиниб ўз вақтида чувилсин;

г) кўсак ва ғўзапояларни тезроқ йиғиштириб олиш учун кўсак терадиган ва ғўзапоя юладиган машиналардан тўла фойдаланилсин, шунингдек ғўзапояларни юлишда ағдармаси олиб ташлансин бир корпусли плуглардан ва ғўзапоя юладиган бошқа машиналардан ҳам фойдаланилсин.

VI. ПАХТАЧИЛИКНИ МЕХАНИЗАЦИЯЛАШ СОҲАСИДА

Пахтачиликда қишлоқ хўжалик ишларини механизациялаш — илғор агротехникани қўлланишда асосий шартдир. Пахтачиликдаги ҳамма ишларни дадиллик ва қат'ият блан механизациялаш асосидагина қишлоқ хўжалик ишларини ўз вақтида ва юқори сифатли қилиб ўтказиш мумкин, бу эса ҳосилни анча оширибгина қолмай, балки пахтанинг сифатини ҳам яхшилайди ва колхозчиларнинг меҳнатини осонлаштиради.

Кенгаш 1947—1948 йиллар мобайнида экишгача ўтказиладиган ишларни— чигит экишни, ғўза қатор ораларини ишлашни, совуқ тушгандан кейин кўсак теришни, ғўзапоя юлишни, минерал ўғитларни тайёрлаш ва ерга солишни, беда ўриш ишларини механизацияга кўчиришни асосан тамомлашни ва очилган пахтани теришда, ер текислашда, ирригация тармоқларини тозалашда ва маҳаллий ўғитларни ерга солишда механизацияни кенг қўлланишни зарур деб ҳисоблайди.

МТС, совхоз ва ер органларидаги барча агрономлар, механизаторлар ва бошқа ходимларнинг энг муҳим вазифаси бор бўлган машиналардан тўла ва мумкин қадар унумли фойдаланишдан, трактор паркининг иш унумини 1947 йилдаёқ камида 25—30 процент оширишдан иборатдир.

Бу мақсадга эришиш учун трактор паркидан фойдаланишни кескин суратда яхшилаш, тракторларни техника жиҳатидан назорат қилиш қоидаларига ҳамма жойда ва доимо риоя қилиш, тракторлар ва қишлоқ хўжалик машиналарини ремонт қилиш ва уларни ишга тайёрлашда мавсумчиликни тугатиш, ремонт базасини мустаҳкамлаш, МТС, совхозларни ва ремонт корхоналарини малакали кадрлар блан тўлатиш, бу кадрларнинг муваффақиятли ишлаши учун зарур иш ва маиший шароит туғдириб бериш зарур.

Кўпгина МТСлар ўз ишларида планларни сон жиҳатидан тўла ва ошириб бажаришга берилиб кетиб, трактор ишларини, айниқса ер ҳайдаш ва культивация қилиш ишларининг муддати ва сифати тўғрисидаги талабларни қўпол суратда бузмоқдалар. Кенгаш бу нотўғри ва зарарли усулни қоралайди. Худди шу ишларнинг сифат жиҳатидан паст бўлиши натижасида МТСларнинг кўпчилигида трактор ишлари плани тўла ва ошириб бажарилгани ҳолда, колхозлар пахта ҳосили юзасидан белгиланган давлат планларини бажармаётирлар.

Трактор ишларининг сифати учун ҳамма МТС ходимлари, агрономлар ва тракторчиларнинг жавобгарлигини кескин суратда ошириш, барча трактор ишларининг сифатини назорат қилиб туриш тўғрисида давлат томонидан белгиланган тартибга қаттиқ риоя қилишни ҳамма жойда та'минлаш зарур.

1947 йилда чигит экиш, ғўза қатор ораларини ишлаш, кўсак териш ва ғўзапоя юлиш ишларини зарур миқдорда механизациялаш мақсадида, чопиқ тракторлари етишмаётганлигини назарга олиб қуйидагиларни амалга ошириш зарур ҳисоблансин:

а) 1946 йилда бир минг чопиқ тракторини ишга солиш тўғрисида белгиланган план албатта бажарилсин;

б) чопиқ тракторларидан бороналаш ва мола босиш учун фойдаланиш тақиқлансин, бу ишлар учун колхозлардаги от-улов кучларидан тўла фойдаланилсин. Зарур ҳолларда бороналаш ва мола босиш СХТЗ тракторлари блан ўтказилсин, шу мақсад блан МТС ва совхозларда бороналар учун тиркаш асбоблари, шунингдек бороналаш ва шу блан бирга мола босиш учун мураккаб тиркаш асбоблари тайёрлаб қўйилсин;

в) 1947 йилда чигит экишда СХТЗ тракторларидан кенг ҳажмда фойдаланилсин. СХТЗ тракторлари блан чигит экиш кенг далаларда тахта-тахта қилиб («загон» усулида) ўтказилсин, экиш тахтасининг узунлиги камида 250—300 метр бўлсин, бунинг учун ССГ—ССК маркали сеялкалардан фойдаланилсин;

г) ғўза қатор ораларини ишлашни ва ғўзани қирқма шахмат усулида ишлашни белгиланган ҳажмда механизациялашни та'минлаш учун культивация қилишда СХТЗ тракторлардан фойдаланилсин;

д) механизациялаш станциясига тиркаладиган чизельнинг кўтариш механизмини бир ой муддат ичида яхшилаш топширилсин, токи тракторчи бурилган вақтда чизельни бемалол кўтариб қўяоладиган бўлсин;

е) кўрак териш ва ғўзапояни юлишда СХТЗ тракторидан кенг фойдаланилсин, шу мақсадда чизельга ўрнатиш учун ғўзапоя юладиган панжалар ишлаб чиқариш уюштирилсин, шунингдек тўрт қа-

(ОХИРИ УЧИНЧИ БЕТДА).

ПАРИЖ СУЛҲ КОНФЕРЕНЦИЯСИДА

Италияга доир иқтисодий масалаларни кўручи комиссия мажлисида А. ВИШИНСКИЙ сўзи

Кеча 28 августда, Совет Иттифоқининг вакили, Совет делегациясининг бошлиғи Молотов Совет делегацияси нима учун Австралия делегациясининг тузатишини номақбул, зарарли ва албатта рад этилиши лозим бўлган тузатиш деб ҳисоблаганлиги тўғрисидаги мулоҳазаларни батафсил баён қилиб берди. Агар бу мажлисда айтилган ба'зи фикрлар бўлмаса, мен бугун сўзга чиқишни истамаган бўлур эдим. Лекин ана шу фикрлар Совет делегациясини бу масала тўғрисида қўшимча мулоҳазаларни айтишга мажбур этади.

Бу ерда, репарациялар уруш натижасида етказилган зарарларни тўлатишга қонуний суратда ҳақли бўлган мамлакатларга нисбатангина эмас, балки бу зарарлар учун жавобгар бўлган мамлакатларга нисбатан ҳам адолатлик принципларига мувофиқ белгиланиши керак деб, яна эслатиб ўтдилар. Бу принцип тўғридир ва репарациялар масаласи тўғрисида Ташқи ишлар министрлари кенгаши таклиф этган қарор лойиҳаси бу принципга тамомила жавоб беради. Австралия делегациясининг таклифига келсак, бу таклиф мазкур принципга хилофдир, бунинг устига, бу таклиф шаблон ва мавҳумий бўлиши блан бирга, даставвал зарар кўрган мамлакатларга нисбатан адолатли бўлиш талабларини назарга олмайди, агрессиядан зарар кўрган халқларнинг талабларини озгина бўлса ҳам қаноатлантирмайди.

Совет делегацияси Австралия делегациясининг таклифи, адолатсиз бўлганлиги учун уни рад этишни талаб қилади.

Гап нима устида бораётир? Австралия делегацияси нима учун Ташқи ишлар министрлари кенгашининг таклифини мақбул эмас деб ҳисоблайди? Бу таклифнинг қайси қисмлари ва нима учун мақбул эмас. Австралия вакили бу тўғрида лом-мим демади.

Ташқи ишлар министрлари кенгаши Италия Совет Иттифоқига 100 миллион доллар репарация тўласин деб таклиф этади. Мен Австралия делегациясидан — делегация ана шу белгиланган репарация миқдорига тузатиш киргизаяптими, деб сўрайман. Австралия делегацияси адолатликни назарга олиб, 100 миллион доллар эмас, балки 500 миллион доллар тўлансин деб ҳисоблайдими? Ёки бу делегация совет ерида уч йил хўжайинлик қилган итальян фашистлари етказган ва 100 миллион доллардан 20 марта ошиб кетган зарарлар учун 100 миллион эмас, балки 10 миллион доллар тўлансин деб ҳисоблайдими? Ёки Австралия делегацияси Совет Иттифоқига умуман ҳеч нарса тўланмасин деб ҳисоблайдими? Лекин Австралия делегацияси бу ҳақда индамайди ва у бошқа бирон рақамни таклиф этмаса керак. Афтидан Австралия делегацияси, территория масалаларини кўручи комиссияда Италиянинг чегаралари тўғрисидаги масала муҳокама қилинган вақтдагидек, ўзи афзал кўрган усулни, я'ни «биз ҳеч нарсани билмаймиз, ҳеч нарсани тушунмаймиз ва шу сабабли ҳеч нарсани ҳал қилаолмаймиз» деб, масалани кўриш кечиктирилсин, комиссия тайинлансин, масала ўрганилсин деган усулни ишлатмоқчи бўлади.

Биз масала равшан деб ҳисоблаймиз. Итальян босқинчилар Совет Иттифоқи тупроғида уч йил турдилар. Улар совет мол-мулкини таладилар, вайрон қилдилар, ёндирдилар, совет кишиларини ўлдирдилар, бу зарарларни тўлаш учун бир неча миллиард сўм керак бўлур эди. Лекин Совет Иттифоқи раҳмдиллик ва олижаноблик қилиб, фақат 100 миллион доллар тўлашни талаб қилади. Бу мабдар—етказилган зарарни тамомила тўлатиш эмас, балки агрессорга берилган жазони эслатадиган бир чорадир.

СССРнинг талабларини бошқа давлатларнинг талаблари блан таққослаб кўрингиз. Грецияни олайлик. Бу даҳшатли уруш грек халқига кўп зарар ва зиён етказди, биз грек халқининг қайғусига қўшиламиз. Ана шу зарарни тўлатиш мақсадида Греция 1945 йил ноябрьда тақдим этилган ҳужжатда ўз репарация талабларини 2 миллиард 877 миллион доллар миқдорида белгилади. Лекин Совет Иттифоқининг Грецияга кўра кўпроқ зарар кўрганлигига шубҳа қилиш мумкинми? Агар Греция ўз зарарларини қоплаш учун 2 миллиард 877 миллион доллар талаб қилса, Совет Иттифоқининг 100 миллион доллар талаб қилиши жуда ҳам кам эканлиги кўриниб турибди. Совет Иттифоқининг талаби адолатлими ёки адолатсизми? Албатта адолатлидир. Агар бу адолатсиз бўлса, фақат СССР га нисбатангина адолатсиздир, чунки СССР етказилган зарарни қоплаш учун 100 миллион доллар эмас, балки анча кўпроқ талаб қилишга ҳақлидир. Аммо Совет Иттифоқи олижаноб ва раҳимдилдир!

Ҳабашистонни олинг. Биз итальян босқинчи тўдаларидан жафо чеккан ҳарбир мамлакатга бўлганидек, Ҳабашистонни ҳам ҳартарафлама қўллаб-қувватлашга тайёрмиз. Биз Ҳабашистонга етказилган зарарлар учун ҳабаш халқи блан биргаликда чуқур қайғирамиз. Ҳабашистон ана шу катта зарарларни тўлатиш ва ўз хўжалигини тиклашни осонлаштириш мақсадида қандай талаб қўйди? У, 1945 йил сентябрь ойида Италиядан 779 миллион доллар тўлатишни талаб қилди. Ўйлайманки Совет Иттифоқи Ҳабашистондан кам зарар кўрмаганлигига шубҳа бўлмаса керак, лекин биз 779 миллион доллар эмас, атиги 100 миллион доллар талаб қилаётирмиз. Бу адолатлими ёки йўқми? Албатта адолатлидир. Агар адолатсиз бўлса, фақат Совет Иттифоқига нисбатан адолатсиздир. Аммо Совет Иттифоқи олижаноб ва раҳимдилдир!

Мисрни олинг. 1945 йил 18 июньда Миср Италиядан 545 миллион доллар я'ни Совет Иттифоқи талаб қилганидан кўра, беш марта кўп репарация талаб қилди. Хўш, Совет Иттифоқи итальян босқинчиларнинг ҳужумидан Мисрга қараганда камроқ зарар кўрдими? Мексика 50 миллион доллар талаб қилмоқда. Совет Иттифоқи Мексикага қараганда фақат икки марта кўп зарар кўрдими, ахир?

Лекин гап бу 100 миллион долларда эмас, балки агрессорга пул блан жазо бериш принципидадир, токи агрессор ўзи унинг бундан кейинги авлодлари сулҳпарвар халқларга қарши агрессив уруш олиб боришнинг нима эканлигини эсларидан чиқармасинлар!

Австралияли вакил жаноблари, ҳаёт ва ўлим нақадар муқаррар бўлса, бу фактлар ҳам шу қадар муқаррардир, сиз шу фактларни ўйлаб, улар тўғрисида фикр юргизиб кўрингиз. 100 миллион доллар тўғрисидаги бу талабни тасдиқ қилиш учун қўймаслик керак эди, балки совет халқининг ва бошқа ҳурриятпарвар халқларнинг бу урушда берган катта ва сон-саноқсиз қурбонларига ҳурмат ва та'зим юзасидан овозга қўймасдан туриб— par akkalamatio йўли блан ҳал қилиш керак эди. СССРга репарация тўлаш тўғрисида Ташқи ишлар министрлари кенгашининг қарорларига қарши чиқаётган ва бу масалани ўрганиш учун қандайдир бир комиссияга топширишни талаб қилаётган Австралия делегациясининг таклифи адолатни таҳқирлаш ва бу урушда ҳалок бўлган кишиларнинг хотирасига ҳурматсизликдан бошқа нарса эмас.

Совет делегацияси Австралия делегациясининг таклифини рад қилишни ва Ташқи ишлар министрлари кенгашининг қарорини тасдиқлашни талаб қилади, чунки бу қарор адолат талабларига бирмунчагина жавоб беради, такрор айтаман—адолат талабларига бирмунчагина жавоб беради.

Яна бир эслатиш. Австралия делегацияси репарациялар тўғрисидаги масалани ҳал этишни олти ойга кечиктиришни ва уни қандайдир бир комиссияга топширишни таклиф этади. Аммо, бу комиссияда ихтилоф чиқса нима қилиш керак—бу ихтилофларни ким ҳал этади? Афтидан, Янги Сулҳ Конференциясини чақиришга тўғри келса керак? Бу фақат бир нарсани билдирадики, Австралия делегациясининг таклифи аслда Конференцияни олти ойга кечиктиришни, демак сулҳ шартномаларини тузишни кечиктиришни талаб қилади.

Ниҳоят, ишнинг ҳуқуқий жиҳатига оид яна бир масала. Австралия делегацияси Италиянинг Франция, — Югославия, Албания, Ҳабашистонга ва итальян агрессиясидан зарар кўрган бошқа давлатларга тўлайдиган репарация ҳақининг умумий миқдори сулҳ шартномалари тузилгандан кейин олти ой ўтгач белгилансин деб таклиф қилади. Демак, сулҳ шартномалари Италиянинг қанча репарация тўлаши кераклигини кўрсатмасдан имзоланиши керак бўлади. Демак, сулҳ шартномаларида репарация ҳақлари кўрсатилмаган битта очиқ модда қолдирилиши, репарация ҳақлари сулҳ шартномалари имзолангандан кейин олти ой ўтгач белгиланиши керак бўлади. Лекин бу таклиф ҳуқуқий жиҳатдан қараганда бема'нидир. Италия ҳукумати бундай найрангга рози бўлади, я'ни, у репарациялар миқдори кўрсатилмаган шартномани имзолайди деб ўйлаш учун Италия ҳукуматининг идроки тўғрисида жуда ёмон фикрда бўлиш керак! Ўзининг зарарли сиёсий фикрларига ортиқча берилиб кетган Австралия делегацияси яна шундай бема'ниликкача бориб етди!

Совет делегацияси нима учун репарациялар масаласини тўғри ҳал қилишни талаб қилади? Чунки у, бу масала сулҳ шартномасининг энг асосий масаласи деб ҳисоблайди. Репарацияларсиз сулҳ шартномаси бўлмайди ва бўлиши мумкин эмас. Буни билиш керак. Репарация тўлатишни кўзда тутмаган сулҳ шартномаси ҳеч кимни қаноатлантира олмайди, у адолатсиз шартнома бўлади, адолатли жазо талабларига жавоб бермайди.

Мен комиссия а'золарига мурожаат қилиб, комиссия а'золари адолатлик принципларига амал қилиб, Австралия делегациясининг таклифини рад қилурлар ва Ташқи ишлар министрлари кенгаши таклиф этган қарорга қўшилурлар деб қаттиқ ишонаман.

Совет Иттифоқига келганда эса, унинг учун ҳеч қандай комиссия керак эмас. Бунда комиссия учун ҳеч қандай иш йўқ, чунки итальян фашист босқинчиларнинг совет давлатига етказган зарари равшан, бу зарарни қисман тўлаш миқдори белгиланган, репарацияларни тўлаш манбаи кўрсатилган. Мағлубиятга учраган ва ғолиблар иродаси олдида бош эккан Италиянинг ҳукумати Ташқи ишлар министрлари кенгаши белгилаган репарациялар миқдорига ҳам, бу репарациялар тўланадиган манба'ларга ҳам қарши э'тироз қилмайди. У, Ташқи ишлар министрлари кенгашининг қарорига бўйсунишга рози, лекин бу ерда ташқаридан аралашаётган ва жон-жаҳдлари блан бу қарорни бузишга ҳамда адолатли тинчлик ўрнатиш ишига халақит беришга интилаётган кишилар бор. Мен Австралия делегациясининг адолатсиз ва Совет Иттифоқининг ҳамда душман галаларидан жафо чеккан бошқа мамлакатларнинг манфаатларига хилоф бўлган бу тузатишини тамомила рад этишни талаб қиламан.

* * *

ПАРИЖ, 28 август. (ТАСС махсус мухбиридан). Сулҳ шартномалари лойиҳаларини кўриш учун Конференцияда ташкил қилинган комиссиялар бугун ўз ишларини давом эттирдилар. Комиссияларнинг иши илгаригича жуда секин бормоқда, ба'зи комиссиялар то ҳозиргача шартнома лойиҳасининг кириш қисмини кўриш блан шуғулланмоқдалар. Финляндияга доир сиёсий масалалар ва территория масалаларини кўручи комиссия эса ҳали бир марта ҳам тўпланган эмас. Комиссияларнинг иши, жумладан шунинг учун кечикаётирки, Австралия делегациясидек ба'зи делегациялар комиссияларни Министрлар кенгашининг қарорларига қарши қаратилган жуда кўп тузатишлар киритиб, банд қилмоқдалар. Бу тузатишлар ҳатто бир ёки бирнеча комиссияда рад этилгандан кейин ҳам, бу делегациялар мазкур тузатишларни бошқа комиссияларга киритишга зўр бериб уринмоқдалар. Бундай уринишлар бугунги мажлисларда ҳам яққол кўринди.

РЕПАРАЦИЯЛАР ТЎҒРИСИДА МУНОЗАРА

Румония, Булғория, Венгрия ва Финляндияга доир иқтисодий масалаларни кўручи комиссияда репарациялар масаласи тўғрисида Австралия делегацияси киргизган тузатишлар устида уч кундан буён мунозара давом этмоқда. Министрлар кенгаши ишлаб чиққан таклифларни бекор қилишгагина эмас, балки ярашиш тўғрисидаги битим шартларини бажариш йўлида олиб борилаётган амалий ишларни ҳам бутунлай барбод қилишга қаратилган бу тузатишларни комиссия а'золари якдиллик блан рад этдилар. Броқ, Австралия делегацияси ўз тузатишларини ўжарлик блан ёқлаётганлиги сабабли, бугунги мажлис ҳам тамомила шу масалани муҳокама қилиш блан ўтди.

Белоруссия вакили эслатиб ўтдики, Австралия делегацияси, илгариги душман мамлакатларнинг репарация тўлаш тўғрисидаги мажбуриятлари сулҳ шартномалари имзолангандан кейин 6 ой ўтгач белгилансин, деб таклиф этмоқда. Шундай қилиб, илгариги душман мамлакатларнинг жавобгарлиги тўғрисида умумий мулоҳазалар блангина чекланган шартномаларни имзолаш таклиф этилаётир. Австралия делегацияси ўзини халқаро ҳуқуқлар ҳомиси қилиб кўрсатишга уринмоқда. Ҳолбуки, Австралия делегациясининг ана шу таклифи халқаро ҳуқуққа хилофдир. Белоруссия вакили айтдики, Совет Иттифоқининг репарациялар тўғрисидаги талаблари адолатли ва олийжаноб талаблар эканлигини ҳар ким билади. Конференциядаги ҳечбир делегация СССРнинг талаблари адолатсиз деб айтган эмас.

Америка Қўшма Штатларининг вакили «мунозарада айтилган ба'зи фикрлар ўз делегациясини ташвишга солаётганлигини» айтиб, шундан кейин дарҳол Австралия делегациясини ёқлашга киришди ва уни танқиддан ҳимоя қилишга уринди. Америка Қўшма Штатларининг вакили айтдики, менинг фикримча, Австралия делегациясини тузатишлар киритишга ким мажбур қилаётир ва бу делегация ўша тузатишларни нима учун киргизаётир, деган саволни бериш мумкин эмас. Броқ, Америка Қўшма Штатларининг вакили ўз сўзининг охирида Австралия делегациясининг таклифларини қабул қилиш мумкин эмаслигини ва уларни рад этиш зарурлигини э'тироф қилишга мажбур бўлди.

Англия вакили, мен «Австралия делегацияси кўзда тутган мулоҳазаларни» тушунаман, деди. Лекин, у, Австралия делегациясининг тузатишларини қабул қилиш мумкин эмас, деб э'тироф қилди. Франция вакили ҳам бу тузатишларга қарши чиқди, лекин «репарация программасини назорат қилиб туриш ва амалга ошириш учун» доимий репарация органи тузиш тўғрисидаги масалани муҳокама қилиш керак, деди.

Австралия делегациясининг тузатишларини ҳеч ким қувватламагани сабабли, у ўз тузатишларини қайтиб олишга мажбур бўлди. Аммо, Австралия делегациясининг вакили шундаёқ Румония блан тузиладиган шартнома лойиҳасига киргизган тузатишларинигина қайтиб олганлигини айтди. Шундай қилиб, Австралия делегацияси бир комиссияда ўз тузатишини қайтиб олгани ҳолда, бошқа комиссияларда уларнинг ишига тўсқинлик қилишни давом эттиришга қарор берганлигини кўрсатди.

Мажлиснинг охирида совет делегациясининг бошлиғи Молотов сўзга чиқди. Молотов репарацияларнинг асосий принциплари масаласи юзасидан бўлган мунозараларнинг якунларини таҳлил қилиб берди.

* * *

Австралия делегацияси Италия блан тузиладиган сулҳ шартномасига киргизган тузатишларини ҳам ҳамон ёқлаётганлиги сабабли, Италияга доир иқтисодий масалаларни кўручи комиссия ҳам бу тузатишлар тўғрисидаги мунозарани давом эттиришга мажбур бўлди. Болқон мамлакатлари ва Финляндияга доир иқтисодий масалаларни кўручи комиссиядагидек, бу комиссияда ҳам Австралия делегациясининг таклифларини ҳеч ким қувватламади. Греция, Франция, Жанубий Африка Иттифоқи вакиллари бу таклифларга қўшилолмаганликларини айтдилар.

Шуниси қизиқки, Греция вакили Австралия делегациясининг тузатишларига қарши чиққани ҳолда, шу блан бирга бу тузатишда «соғлом фикр бор» деб уқдириб ўтди. Греция вакили агрессия учун жавобгар бўлган мамлакатларга раҳмдиллик ва ҳиммат қилиш кераклигини айтди, аммо шу блан бирга у, фақат Италиядангина эмас, балки фашизмга қарши иттифоқчиларнинг умумий иши учун курашда фаол қатнашган—Албаниядан ҳам репарация тўлатишни талаб қилди.

Шундан кейин совет делегациясининг вакили Вишинский сўз олиб, та'сирли ва мазмундор нутқ сўзлади, у ўз нутқида агрессия учун жавобгар бўлган мамлакатларга раҳмдиллик қилишга чақираётган, аммо шу блан бирга агрессиядан зарар кўрган мамлакатларга етказилган зарарнинг тўланишига қарши чиқаётган мунофиқларни шафқатсиз суратда фош қилди.

Австралия делегациясининг таклифларини сўзга чиққан кишилардан ҳечким қувватламаса ҳам, Австралия делегацияси бу таклифларни қабул қилишни зўр бериб талаб этди. Австралия вакили узундан-узоқ нутқ сўзлади. Бу нутқнинг мазмуни шундан иборатки, Австралия делегацияси, ўз таклифлари рад этилган тақдирда ҳам, келгусида шу таклифлар асосида яна қайта-қайта тузатишлар киргизиш ҳуқуқини ўзида қолдиражагини айтди. Бу баёнотнинг замирида келгусида ҳам комиссияларнинг ишини чалкашлаштириш, тўсиш ва барбод бериш блан таҳдид қилиш борлигини пайқаб олиш қийин эмас эди.

Совет делегациясининг талаби блан Австралия делегациясининг таклифи овозга қўйилди ва кўпчилик 15 овоз блан рад этилди, икки киши бу таклифни ёқлаб овоз берди. Уч киши бетараф қолди. Бу таклифни ёқлаб Австралия делегацияси блан бирга фақат Янги Зеландия вакили овоз берди. Канада, Жанубий Африка Иттифоқи ва Голландия вакиллари бетараф қолдилар.

* * *

Шуни айтиб ўтиш керакки, Франция ташқи ишлар министрлигига яқин турган «Монд» газетаси бугун Австралия делегациясининг репарациялар тўғрисидаги моддаларга киргизган таклифларига бағишлаб ёзган мақоласида, «Австралия, афтидан, иккита улуғ инглиз-саксон давлати номидан гапираётган бўлса керак», деб ёзади.

«Фрон насьональ» газетаси Австралия делегациясининг ролини янада аниқроқ та'рифлайди. Газета, Австралия делегациясининг ўзини кичик давлатлар номидан гапираётган мамлакат қилиб кўрсатишга уринганлиги ҳақида гапириб, бундай деб ёзади: «Австралия делегациясининг тузатишлари аслда кичик давлатлар учун эмас, балки кўпгина инглиз ва америка банкирлари учун фойдалидир. Репарация ҳақи натура блан тўланмасдан, фунт стерлинг ва доллар блан тўланганида, банкирлар албатта фойда қилади. Эватт жанобларининг мағлубиятга учраган мамлакатларнинг иқтисодий эҳтиёжлари тўғрисидаги бундай сохта жонкуярлиги ҳечкимни чалғитаолмайди. Фунт стерлинг бор, доллар бор ва Эватт жаноблари бор. Сулҳ Конференцияси бор, аммо, ҳудди ана шу фунт, доллар ва Эватт жаноблар орқасида бу конференциянинг иши илгари силжимаётир».

Австралия делегацияси репарациялар тўғрисидаги моддаларга бўлган зарарли тузатишларини таклиф этганида, ким номидан ҳаракат қилаётганлигини шарҳлаб турмаймиз, лекин ҳар ҳолда бу тузатишларнинг барбод бўлиши Австралия делегациясининг орқасида турган ва уни илҳомлантираётган кишиларнинг ҳам муваффақиятсизликка учраши демакдир.

КОМИССИЯЛАРДА ТЕРРИТОРИЯ МАСАЛАЛАРИНИ МУҲОКАМА ҚИЛИШ

ПАРИЖ, 29 август (ТАСС махсус мухбиридан). Польша вакили бугун Италияга доир сиёсий масалалар ва территория масалаларини кўручи комиссиянинг мажлисида сўзга чиқиб, истиҳзо блан бундай деди: «Биз бугун юбилей байрамини қилаётирмиз — бундан расо бир ой илгари конференциямиз ишга бошлаган эди». Польша вакили шу блан бирга Конференция бу «юбилейни» жуда кам натижалар блан кутиб олганини уқдириб ўтди. Италия блан тузиладиган сулҳ шартномаси лойиҳасига келганда эса ҳали 73 саҳифалик лойиҳадан атиги бир ярим саҳифаси кўрилган, халос.

Афсуски, бугунги «юбилей» куни ҳам делегациялар орасидаги ма'лум группанинг айби блан ўринли ва ўринсиз сабабларга биноан кўп вақтдан буён чўзилиб келган узундан-узоқ ва одамларни зериктирадиган мунозараларга ҳеч қандай янгилик киргизмади.

УЗОҚ ДАВОМ ЭТГАН МУНОЗАРАЛАР «ЧАНГАЛЗОРИДА»

Италияга доир сиёсий ва территория масалаларини кўручи комиссия Франция блан Италия ўртасидаги чегарани бирмунча ўзгартириш тўғрисида сулҳ шартномаси лойиҳасида кўзда тутилган таклифларни муҳокама қилишга кеча киришган эди. Комиссия бу масала тўғрисида Италия делегацияси вакили Сарагатнинг ва Франция мустамлакалар министри Мутэнинг сўзини эшитди, сўнгра конкрет таклифларни кўришга киришди.

«Кичик Сан-Бернар довони» участкасини Францияга бериш тўғрисидаги таклиф ма'қуллангандан кейин, Мон — Сени деган кичик даштнинг тақдири масаласи муҳокама қилина бошланди. Бу майдонда ҳовуз ва кичик гидростанция жойлашган. Бу даштни Францияга беришга ҳеч ким қаршилик қилмади ва ҳеч ким тузатиш киргизмади. Раис бу таклифни овозга қўймоқчи бўлган эди. Австралия делегацияси тўсатдан, бу масала гўё низо'ли бўлганлиги сабабли уни ўрганмоқ учун кичик комиссия тузилсин деб таклиф этди.

Яна иш тартибига доир узундан-узоқ мунозаралар бошланди, комиссиянинг бугунги иш куни шу мунозара блан ўтди. Австралия делегациясининг таклифини қўллаб-қувватловчи нотиқлар жуда ғалати далилларни келтирдилар. Масалан, Голландия вакили комиссияга тақдим этилган ҳужжатларни то ҳозиргача тушуниб етолмаганлигини айтиб, «мен ўзимни қалин ўрмон ичида қолгандай ҳис этаётирман» деди. Янги Зеландия вакили 80 квадрат километрдан иборат Мон — Сени даштидаги яйловларни Францияга бериш гўё «Италияда хавфсираш ҳисси туғдиражак, бу эса, ўз навбатида, Францияда хавфсираш ҳисси туғдиражак ва ўзаро ҳарбий рақобатга сабаб бўлажак» деган бемаза гапларни айтишгача бориб етди. Бельгия ва Жанубий Африка Иттифоқи вакиллари ҳам Франция блан Италия чегарасининг бу участкаси тўғрисидаги масалани география ва сиёсий жиҳатдан гўё комиссия ҳал қилолмайдиган мураккаб масала деб тасвирлашга уриндилар.

Буюк Британия, Польша, Франция, Югославия, Канада вакиллари бу демогогик да'воларга қарши чиқдилар. Лекин Австралия делегацияси одатдагича ўжарлик блан ўз сўзини ёқлаб, комиссиянинг ишига халақит беришни давом эттирди. Совет делегациясининг вакили Вишинский Австралия делегацияси ўйлаб чиқарган бу таклифни рад этишни ва ниҳоят ишга киришишни қат'ий талаб қилди.

ТУЗАТИШЛАР УСТИГА ТУЗАТИШЛАР

Вишинский Австралия, Бельгия ва Голландия вакилларининг сўзларини таҳлил қилиб айтдики, кичик комитет тузиш фикрини қувватлаётган кишилар бу масала юзасидан ташқи ишлар министрлари кенгашининг топшириғи блан сўнгги бирнеча ҳафта давомида ишлаган экспертлар комиссияси тайёрлаган бой ҳужжатлар блан танишиб чиқишни ҳам ўзлари учун зарур деб ҳисобламайдилар. Вишинский, бу вакилларнинг комиссиянинг амалий ишида конкрет қатнашдан бош тортаётганликларини уқдириб ўтди. Вишинский бундай деди: «Тузатишлар қанча кўп киритилса, активлик шунчалик ошади» деб керак бўлса — бўлмаса ҳа деб уст-устига тузатишлар киритишни ўз олдига вазифа қилиб қўйган кишигина Австралия вакилидек ҳаракат қилиши мумкин. Лекин бундай «активлик»дан бизнинг бошимиз оғрий бошлади».

Вишинский айтдики, атиги 25 кишидан иборат аҳолиси бўлган Мон-Сенига Совет Иттифоқи гарчи унчалик қизиқмаса ҳам, бу масала ташқи ишлар министрлари Кенгашида муҳокама қилинган вақтда совет делегацияси уни диққат блан ўрганди. Министрлар Кенгашида Америка ва Англия делегациялари бу таклифни қабул қилишни айниқса зўр бериб талаб қилдилар. «Ҳозир эса, — дейди Вишинский, — ана шу Мон-Сенини янги катта бир проблемага айлантирмоқчи бўладилар, ҳолбуки бунда ҳеч қандай проблема йўқ. Биз масала етарли чуқур ва жиддий ўрганилган деб ҳисоблаймиз. Ташқи ишлар министрлари Кенгаши бу ерга жуда яхши асосланган таклифлар тақдим этди. Биринчи комиссиянинг ишини текшириб кўриш учун янги кичик комиссия тузишни таклиф этмоқдалар. Ахир бу таклиф комиссия ва кичик комиссиялар атрофида доим ўралишиб қолишдан бошқа нарса эмас».

Вишинский Австралия делегациясининг таклифини рад этишни, ҳеч қандай кичик комиссия тузмасликни ва Мон — Сени ҳақидаги масалани муҳокама қилишни таклиф этди. Гарчи комиссия а'золарининг жуда кўпчилиги Австралия делегациясининг таклифига қарши эканлиги аниқ бўлса ҳам у ўз таклифини ёқлай берди. Шундан кейин бу таклиф овозга қўйилди ва кўпчилик ўн уч овоз блан рад этилди, олти киши таклифни ёқлаб овоз берди, бир киши бетараф қолди.

Мон-Сени даштини Францияга бериш тўғрисидаги таклифга ҳеч ким тузатиш киргизмаганлиги ва бунга ҳеч ким э'тироз билдирмаганлиги сабабли, бу масала энди тез ҳал қилинади деб ўйлаш мумкин эди. Броқ Янги Зеландия ва Канада вакиллари масалани ҳал қилишни кечиктириш учун янги баҳона топдилар, улар сулҳ шартномасининг бу моддасида, Мон-Сени участкасида Франция блан Италия ўртасидаги ўзгартилган чегарани муфассалроқ тасвирлаш зарур деб талаб қилдилар.

Шу блан мажлис тамом бўлди.

Венгрияга доир сиёсий масалалар ва территория масалаларини кўручи комиссияда ҳам Австралия делегацияси, бошқа комиссиялардагидек, чегаралар тўғрисидаги масалаларни ўрганиш учун «текшириш комитети» тузилсин деб таклиф этди. Австралия делегацияси бу тузатишнинг бошқа комиссияларда барбод бўлганлигини назарга олиб, янги бир найрангни ишлатди, чунончи ўз таклифини муҳокама қилишни кечиктиришни таклиф этди.

Комиссия Венгрия блан тузиладиган сулҳ шартномасининг Венгрия чегараларига тааллуқли дастлабки уч моддасини ма'қуллади. Венгриянинг Чехословакия блан бўлган чегараси тўғрисидаги тўртинчи моддани муҳокама қилиш кечиктирилди, чунки Венгрия делегацияси Чехословакия вакиллари киргизган тузатишлар тўғрисида ўз фикрини айтишни истаганлигини билдирди. Венгрия делегациясига ўз фикрини ёзиб топшириш имконияти берилди.

КОМИССИЯ ФИНЛЯНДИЯ БЛАН ТУЗИЛАДИГАН СУЛҲ ШАРТНОМАСИНИНГ ТЕРРИТОРИЯ ВА СИЁСИЙ МАСАЛАЛАР ТЎҒРИСИДАГИ ҚАРОРЛАРИНИ КЎРДИ

Финляндияга доир территория ва сиёсий масалаларни кўручи комиссия бугунги мажлисида шартноманинг кириш қисмини, территория ва сиёсий масалаларга доир ҳамма моддаларини кўрди. Фақат бир модда кўрилмай қолди. Австралия делегацияси бу моддага тузатиш тайёрлаётганлиги сабабли, мазкур делегациянинг талаби блан бу моддани муҳокама қилиш кечиктирилди.

Финляндия блан тузиладиган сулҳ шартномасига Австралия делегациясидан бошқа ҳеч бир делегация ҳеч қандай тузатиш киргизмади ва ҳеч қандай э'тироз билдирмади. Шунга қарамай, Австралия вакиллари бу комиссияда ҳам ишни чўзиш ва сулҳ шартномасини муҳокама қилишни қийинлаштириш учун бор кучларини сарф қилдилар.

Жумладан, Австралия делегацияси ўзи таклиф этган қўшимча моддани муҳокама қилиш кечиктирилсин деб талаб қилди. Бу модда Финляндияни бирлашган миллатлар ҳузуридаги Озиқ-овқат ва Қишлоқ хўжалик ташкилоти, Халқаро ғалла кенгаши, Халқаро Соғлиқни сақлаш ташкилоти ва Бирлашган миллатлар ташкилоти блан алоқадор бўлган бошқа ташкилотларга мажбурий тартибда а'зо бўлиб киришни талаб қилади.

СССР, Буюк Британия, Янги Зеландия ва Франция вакиллари Австралия делегациясининг таклифига қарши сўзладилар. Шунга қарамай, Австралия делегацияси одатдагича ўз таклифини зўр бериб ёқлай берди. Унинг таклифи номма-ном овозга қўйилди ва якдиллик блан рад этилди. — Австралия делегациясининг таклифи учун ёлғиз Австралия вакилининг ўзигина овоз берди.

Комиссия шу куни шартноманинг бошқа бирканча моддаларини ҳам кўриши мумкин эди. Аммо, Австралия вакили, Австралия делегацияси яна бир қанча тузатишлар тайёрлаётганлигини билдирди ва мажлис кечиктирилсин деб талаб қилди. Совет делегациясининг вакили К. Новиков масаланинг бундай қўйилишига норозилик билдирди. Новиков, Австралия делегациясининг комиссия ишини кечиктиришга ҳеч қандай ҳақи йўқ. Австралия делегацияси ўз тузатишларини барвақт тайёрлаш учун етарли вақтга эга эди, деди.

БОЛҚОН МАМЛАКАТЛАРИ ВА ФИНЛЯНДИЯГА ДОИР ИҚТИСОДИЙ МАСАЛАЛАРНИ КЎРУЧИ КОМИССИЯДА

Румония, Булғория, Венгрия ва Финляндияга доир иқтисодий масалаларни кўручи комиссияда Румония блан тузиладиган сулҳ шартномаси лойиҳасининг 22-нчи моддасига Жанубий Африка Иттифоқи делегацияси киргизган тузатиш устида мунозара бошланиши блан бугун эрталаб нефть масаласи қўзғотилди. Бу тузатишда Бирлашган миллатлар гражданларининг репарация ҳисобига сотиб оладиган моллари учун «адолатли нархлар» белгилаш тўғрисида гапирилади. Бу тузатиш аслида Румонияда чет эл саноатчиларини, даставвал чет эл нефть ширкатларини имтиёзли бир аҳволга қўйишни талаб этади.

Украина вакили Тарасенко ўз сўзида айтдики, Жанубий Африка Иттифоқи делегациясининг тузатиши репарация ҳақларини тўлашда Румония ҳукуматининг қўл-оёғини боғлаб қўйишдан ва Румония фуқароси бўлмаган корхона эгаларини имтиёзли ҳолга қўйишдан иборатдир. Адолатли нархлар блан ҳақ тўлаш — биринчи кўринишда беозордек кўринади. Бундай «адолатли нархларни» қабул қилишга мажбур бўлган Румония ҳукуматининг аҳволи қизиқарли бўлмаса керак, аммо репарация ҳақини тўлаш учун Румония ҳукумати мол сотиб оладиган чет эл гражданларининг аҳволига ҳар ким қизиқса бўлади. Шундай қилиб, чет эл гражданлари «адолатли нархлар» ниқоби остига яширилиб, Румония ҳукуматига ўз шартларини таклиф этиш, унга та'сир қилиш, репарация ҳақлари тўлашга халақит бериш имкониятига эга бўлиб бўлар эдилар.

(ОХИРИ ОЛТИНЧИ БЕТДА).

ПАРИЖ СУЛҲ КОНФЕРЕНЦИЯСИДА

(БОШИ БЕШИНЧИ БЕТДА).

Нима учун,—дейди Украина вакили,—Румония ҳукумати чет эл гражданлари учун бир хил нарх, румин гражданлари учун бошқа нарх белгилаши керак, буни сра тушиниб бўлмайди. Бундан ташқари, чет эл корхона эгалари хомаш'ё сотиб олган вақтда жаҳон миқ'ёсидаги нархлар блан эмас, балки Румониядаги нархлар блан ҳақ тўлайдилар. Ажнабийларга қарашли корхоналарда иш ҳақи, масалан, Америка Қўшма Штатларидаги иш ҳақига тенг қилинмайди. Мана буларнинг ҳаммаси шуни кўрсатадики, Жанубий Африка делегациясининг тузатиши Румонияда чет эл гражданлари учун имтиёзли тартиб яратишни талаб қилади. Бу таслим бўлиш тартибини эслатади. Шу сабабдан Украина вакили Жанубий Африканинг тузатишини рад қилишни таклиф этди.

Жанубий Африка Иттифоқи делегацияси киргизган бу таклифни Англия ва Америка Қўшма Штатлари вакиллари айниқса зўр бериб ҳимоя қилдилар, улар Румонияда чет эл саноатчилари учун алоҳида вазият туғдиришни талаб қилдилар.

Югославия ва Совет Иттифоқининг вакиллари ҳам Жанубий Африка Иттифоқининг тузатишига қарши гапирдилар. Совет вакили Гусев уқдириб ўтдики, бу тузатишни қабул қилиш, Румониянинг ички ҳаётига аралашиш демакдир, бу тузатиш ўз мамлакатида иқтисодий ҳаётга раҳбарлик қилиш ва уни тиклаш учун жавобгар бўлган Румония ҳукуматининг асл ҳуқуқларини бузиш бўлур эди.

Бу тузатиш тўғрисидаги мунозаралар келгуси мажлисга қолдирилди.

ЯНГИ ЗЕЛАНДИЯ ВАКИЛИНИНГ НАВБАТДАГИ ТУТУРИҚСИЗ ХУРУЖИ

ПАРИЖ, 29 август (ТАСС махсус мухбиридан). Булғорияга доир сиёсий ва территория масалаларини кўрувчи комиссия кеча кечқурун сулҳ шартномасининг кириш қисмини муҳокама қилиб бўлди. Австралия делегациясининг бема'ни тузатишини муҳокама қилиш комиссияда кўп вақтни олди. Бу тузатиш сиёсий ва территория масалаларини кўрувчи ҳамма комиссияларда бундан аввал рад этилган эди.

Бу тузатиш муҳокама қилинган чоқда, Югославия вакили Кардель сўзга чиқди. У Конференция ишига халақит бериш ва қийинлаштириш мақсадида жуда кўп тузатишлар киритаётган Австралия делегациясининг асл мақсадларини фош қилиб берди. Кардель айтдики, Австралия Конференцияда кичик давлатларнинг вакили, демократия вакили сифатида эмас, балки ўз империя манфаатларининг ҳимоячиси сифатида иш кўраётир.

Кардельдан кейин Янги Зеландия вакили Джордан сўз берилишини талаб қилди. Джордан бундан аввал ўз қўполлиги блан ном чиқарган эди. У комиссия мажлисида ўзидан илгари айтилган ҳамма сўзларни «ахмақона гаплар» деди ва Югославия делегациясининг раҳбарига қаратиб тутуриқсиз, қўпол гапларни айтди.

Совет вакили Н. Новиков Джорданга боплаб жавоб қайтарди. Буюк Британия вакили Джебб ўз сўзида Янги Зеландия вакили қўллаган ибораларни «унча муносиб бўлмаган иборалар» деб тан берди.

Бошқа комиссиялардагидек, бу комиссияда ҳам Австралиянинг тузатишини ҳеч ким қувватламади. Шартноманинг кириш қисмига фақат аҳамиятсиз таҳририй тузатишларгина киритилди.

Комиссия узоқ давом этган мунозарадан кейин Булғория делегациясига сулҳ шартномасининг биринчи бобини муҳокама қилиш олдидан Булғориянинг чегараси тўғрисида ўз фикрини баён қилишга рухсат берилсин деб қарор қилди. Австралия ва Греция делегациялари бу таклифга зўр бериб қарши чиқдилар.

СЕКИН-АСТА, ПАЙПАСЛАБ БОРГАНДА

ПАРИЖ, 29 август (ТАСС махсус мухбиридан). Париж Сулҳ Конференцияси доираларида айтишларича, сулҳ шартномалари лойиҳаларига тааллуқли ҳарбий масалаларни кўрувчи комиссия ҳаммадан ҳам секин ишлаётир. Бу комиссия бешта мажлис ўтказган бўлса ҳам, ҳали битта конкрет қарор чиқаргани йўқ.

Бу комиссиянинг а'золаридан бири комиссиянинг ишини та'рифлаб бундай деди: «Ҳарбий кишиларни ишда жуда пухта, чаққон, эпчил ва мантиқли дейдилар. Менинг фикримча, бизнинг мажлисларимизда ҳозир бўлган ҳолисона кузатувчи бу фикрни ўзгартган бўлур эди». Ҳақиқатан ҳам, ҳарбий комиссиянинг иши, асосан, тутуриқсиз узундан-узоқ нутқлар сўзлашдан иборат бўлаётир. Бундай нутқлар сўзлашда, жумладан, Америка Қўшма Штатлари вакили ўзини кўрсатаётир. У илгариги душман мамлакатлар вакилларининг фикрини эшитиш тартиби тўғрисидаги бебурд ва туманли таклифини қабул қилишни уч мажлис давомида зўр бериб талаб этди. Ниҳоят, кеча у, бу таклифидан воз кечишга мажбур бўлди, чунки уни қувватловчи бўлмади.

Ҳарбий комиссия бугун Италия блан тузиладиган сулҳ шартномасининг ҳарбий моддаларини узил-кесил муҳокама қилишга киришди, лекин Бразилия делегациясининг айби блан бу ишда илгари силжиш бўлмади. Бразилия делегацияси ўзи киргизган тузатишнинг таҳририни уч марта ўзгартди, провардида, уни қайтиб олди.

30 августдаги ялпи мажлис

ПАРИЖ, 30 август (ТАСС махсус мухбиридан). Париж Сулҳ Конференциясининг бугунги ялпи мажлиси ба'зи делегацияларнинг конференциядан унинг вазифаларига ёт бўлган мақсадларда фойдаланишга уринганликларини очиқ кўрсатди. Мажлиснинг рўзномасида икки масала турар эди: 1) Германиянинг илгариги иттифоқчилари блан тузиладиган сулҳ шартномаларининг лойиҳалари тўғрисида Эрон ҳукуматининг фикрларини эшитиш ва 2) Ироқ ҳукуматининг худди шу мақсадда конференцияга чақириш тўғрисидаги илтимоси. Аммо, Греция делегацияси ва бу делегацияни қувватловчи вакиллар Албания территориясининг бир қисмини босиб олиш ҳақидаги да'воларини яна илгари суриш учун бу ҳолдан фойдаландилар.

ЭРОН ВАКИЛИ СЕПАҲБОДИНИНГ СЎЗИ

Эрон делегациясининг бошлиғи ўз нутқининг бош қисмида Эрон делегациясини конференцияга чақириш масаласини қўйган СССР вакилларига ташаккурини изҳор қилди.

Сепаҳбоди бундай деди:

— Буюк давлат арбоби Молотов жаноблари ва делегациянинг вакили Вишинский жаноблари Эронни конференцияга чақириш масаласини қўйдилар. Мен бунинг учун совет делегациясига ташаккур изҳор қиламан.

Эрон делегациясини Париж конференциясига чақириш масаласи муҳокама қилинган пайтда мен Эронда эдим. Бутун Эрон матбуоти конференция пленумида шу масала ҳақида айтилган гапларни кенг суратда босиб чиқарди деб айта оламан.

Эрон вакили, Эроннинг Германияга ва Японияга уруш э'лон қилганлигини ва Германиянинг барча иттифоқчилари блан муносабатларни узганлигини эслатиб ўтади. У, Бирлашган миллатларнинг ишига Эроннинг қўшган ҳиссасини та'кидлайди. Эроннинг қўшган ҳиссаси уч давлат раҳбарлари Теҳрон конференциясининг қарорларида э'тироф этилди.

Эрон делегацияси турли мамлакат ва халқларнинг бир-бирларига боғлиқ бўлиши кучайди ва тобора кучаймоқда деб ҳисоблайди. Бўлиб ўтган урушда қатнашган мамлакатларнинг ҳарбири ма'лум даражада жафо чекди. Ҳозирги вақтда барча мамлакатлар умумий хавфсизлик, мустаҳкам ва адолатли тинчлик бўлишини та'минлайдиган шароитни вужудга келтиришдан манфаатдордирлар.

Эрон вакили сўзини давом этдириб бундай деди: Демократия дун'ё халқларига ҳаво каби зарурдир. Шундай шароитдагина давлатлар ўртасида тинчлик ва тотувлик бўлади. Демократик Эрон давлати инсониятнинг адолат, хавфсизлик ва демократияга умид боғлаганлигини билади. Эрон делегацияси катта ва кичик давлатлар ўртасидаги ҳамкорлик мустаҳкам тинчлик бўлишини та'мин этади деб ишонч билдиради. Нотиқ сўзининг охирида конференциянинг ишларига муваффақият тилайди.

Эрон вакилининг сўзи эшитилганидан кейин конференция музокара очмай, сулҳ шартномаларининг лойиҳалари тўғрисида конференцияга ўз фикрини баён қилиш учун Ироққа таклифнома юборишга қарор қилди.

ГРЕЦИЯ ДЕЛЕГАЦИЯСИНИНГ АГРЕССИЯЧИЛИК МАҚСАДИДАГИ ЯНГИ ХУРУЖИ

Мажлис раиси Ван Ши-цзе (Хитой) мажлисни ёпмоқчи бўлиб турганида, Греция вакили бирданига ўрнидан туриб, ёзма баёнотини ўқиб берди. Греция делегацияси бу баёнотида конференцияга мурожаат қилиб, навбатдаги ялпи мажлиснинг рўзномасига резолюция лойиҳасини киргизишни сўради. Бу резолюция лойиҳасида, Грециянинг территория масаласида Албанияга қўйган да'волари блан шуғулланиш Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашига топширилсин, дейилади. Греция вакили бу таклиф конференция секретариатида қараб чиқилганлигини ва ма'қулланмаганлигини э'тироф қилди. Лекин, шунга қарамай, Греция вакили ўз таклифининг конференция пленумида қабул қилинишини талаб этди.

Совет делегацияси Греция вакилининг ана шу янги хуружига дарҳол ва қат'ий зарба берди. Совет делегациясининг бошлиғи В. М. Молотов ўз нутқида, Грециядаги умумий овозга қўйиш арафасида ўзини ташқи сиёсат соҳасида муваффақиятга эришгандек қилиб кўрсатиш учун Сулҳ конференциясидан фойдаланишга интилаётган Греция ҳукуматининг ана шу ярамас найрангини фош қилди.

В. М. МОЛОТОВ сўзи

Греция делегацияси бу конференцияда ўзининг ташқи ишлари соҳасида айниқса зўр фаолият кўрсатмоқда. Греция ҳукуматининг ўз қўшниси бўлмиш Албанияга нисбатан бўлган да'воларига тааллуқли масала яна ўртага қўйилди. Греция ҳукумати бу ерда илгариги душман давлатлардан бири олдига да'во қўяётгани йўқ, бундай да'во қўйилса, унинг сабаби ҳам ма'лум эди, — йўқ, Греция делегацияси ўзининг сулҳпарвар қўшнисига, дўст иттифоқчи бўлмиш демократик Албанияга нисбатан унинг ерини босиб олиш да'восини қўйиш учун Сулҳ Конференциясидан фойдаланишга уринмоқда. Греция делегацияси ўз таклифининг жуда хавфли таклиф эканлигини тушинмайди, чунки бунинг натижасида Болқон мамлакатларида яна ташвишли бир ҳол юз беради, Европанинг шу районида, я'ни эндиликда халқлар ўртасида тинчлик ва яхши қўшничилик муносабатлари ўрнатилган ва халқлар ўртасидаги айрим ихтилофларни дўстона тарзда ҳал этиш имкони вужудга келаётган бир жойда ташвишли бир ҳол пайдо бўлади. Греция ҳукумати бироз кутишни истамайди, у масалаларни ҳал этиш учун одатдаги тартибда: дипломатия йўли блан, музокаралар олиб бориш йўли блан қўшни давлатлар олдига ёки бошқа давлатлар олдига қўйиш мумкин бўлган пайтни кутишни истамайди, ҳолбуки ҳарбир тузук демократик ҳукумат шундай қилиши керак.

Сулҳ конференцияси демократик руҳда бўлмаган ва бошқа демократик давлатлар блан бўлган муносабатда ҳамма томондан танилган қоидалар блан ҳисоблашмайдиган бирор агрессив ҳукуматга пачаваси чиққан ўз ишларига бизни тортишига имкон бериш учун тўпланган эмас. Бундан ташқари Греция делегацияси Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши ҳам бу масала блан шуғуллансин деб конференциядан талаб қилмоқчи бўлади. Греция делегацияси конференция Греция ҳукуматининг ўз қўшнисининг ерини босиб олиш ҳақидаги да'воларини қараб чиқишни Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашига топширишини истайди. Аммо, Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашига топшириқ бериш конференциянинг иши эмас эканлигини биламиз. Конференциянинг шу вақтгача Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашига ҳеч қандай топшириқлар бермаганлиги ҳам ма'лум, чунки конференция бунинг учун эмас, балки Германиянинг илгариги шериклари блан тузиладиган сулҳ шартномаларини қараб чиқиш учун тўпланди. Бу гапдан шундай ма'но келиб чиқадики, конференция Сулҳ конференциясининг вазифаси нимадан иборат эканлигини тушинмаган ва ўз халқининг э'тиборини ва бошқа халқларнинг э'тиборини мамлакат ичкарисидаги ишларнинг ёмонлигидан четга тортиш учун бу минбардан фойдаланишни истаётган бирон бесаранжом ва агрессив ҳукуматга ўз хизматини тақдим этмаслиги лозим.

Греция делегациясининг Албанияга нисбатан да'воларини умумий овоз бериш арафасида, 1 сентябрь олдидан қўйганлиги тасодифий эмас. Ҳозирги вақтда корольни Грецияга қайтариш учун қонунга жуда хилоф бўлган ҳарқандай чоралар блан тайёргарлик кўрилган, демократик партияларга, жамиятдаги демократик доираларга нисбатан террор ва полиция зулми авж олган Грециянинг ўзида умумий овозга қўйиш вақтида монархияни тиклаш йўлидаги сун'ий чораларнинг ҳаммаси барбод этилмайди деб қат'ий ишонч блан айтиб бўлмайди. Афтидан Греция ҳукумати Грецияда узоқ вақтга жойлашиб қолган ажнабий қўшинларнинг (бу қўшинлар мазкур мамлакатдаги бундай ғайри табиий аҳвол учун жавобгардирлар) ёрдами ва кўмаги ажнабий қўшинларнинг бу ёрдами корольни чақириш ниятида умумий овозга қўйишни ўтказиш учун етарли даражада гаров бўлади деб ишонмаётган бўлса керак. Грек халқи корольни шу вақтгача ўз мамлакатига яқин йўлатмаётир.

Греция ҳукуматининг сиёсати тинчликка хавф туғдираётганлиги сабабли Совет Украинаси ҳукуматининг Грециядаги аҳвол масаласини Хавфсизлик кенгашига қўйганлигини биламиз. Бу масала, эҳтимол бугун Хавфсизлик кенгашида муҳокама қилинур. Тинчлик ва хавфсизликни сақлашга ҳаракат қилиши лозим бўлган халқаро миқ'ёсдаги раҳбар органнинг, — Бирлашган миллатлар Хавфсизлик кенгашининг э'тиборини бу масалага тортиш лозим эканлиги табиий бир ҳол. Аммо, Греция делегацияси бу масаланинг Хавфсизлик кенгашида қандай муҳокама қилинажагини билиш учун бир оз бўлса ҳам сабир қилишни истамайди. Греция делегацияси ўз мамлакатида умумий овозга қўйишнинг ўтказилишига ташқаридан та'сир кўрсатиш учун бу минбардан фойдаланишга интилмоқда.

Маш'ум монархияни тиклаш учун ба'зи ташқи кучларнинг ёрдами блан тайёрланган умумий овозга қўйиш арафасида халқаро конференция бундай «овозга қўйишга» кўмак берсин деб бизга таклиф қиладилар. Ҳолбуки қуйидаги аҳволга э'тибор қилинса яхшироқ бўлур эди: Греция Болқон мамлакатларида шундай бир мамлакат бўлиб қолмоқдаки унда тинчлик йўқ, демократик унсурлар эркин нафас ололмайдилар, демократик газеталарнинг муҳаррирларини кўчаларда ушлаб олиб ўлдирмоқдалар, бу мамлакатда шундай қаттиқ террор чоралари амалга оширилмоқдаки, бу чоралар барча мамлакатлардаги демократик доираларни ғазаблантирмоқда. Афтидан, Грециянинг ҳозирги ма'мурлари ўз халқининг қарши туришига қарамай, 1 сентябрьда юзага чиқармоқчи бўлган ишларини амалга оширишга бу қадар эҳтиёж кўрдиларки, уларга мамлакат ичкарисидаги аҳволдан э'тиборни четга тортиш ва шунинг учун ташқи ишларга э'тиборни жалб этиш керак бўлиб қолди.

Ма'лумки, Грециянинг ҳозирги ҳукумати ўзга мамлакатдан чиқиб кетишни истамаётган ажнабий қўшинларга таянмоқда. Ажнабий аскарлар албатта ўз рольларини ўйнай оладилар, аммо, жаноблар, бундай ёрдамдан натижа чиқмайди, чунки бундай ёрдам халқнинг ғазабини оширади. Бундай ёрдам Грециянинг ҳозирги ма'мурлари ўз халқи орасида ҳеч қандай обрўга эга эмас, улар ажнабий қўшинларга таянишга муҳтож эканлар, деган фикрни туғдиради. Греция ма'мурлари яна ўзларининг ташқи сиёсат соҳасидаги найрангларда Халқаро конференциянинг ёрдамига муҳтож бўлиб қолибдирлар. Бу, қуйишқондан ташқари бир иш!

Совет делегацияси Сулҳ конференцияси ташқи сиёсат соҳасидаги ана шундай найрангларга ёрдам беришга унамайди деб ўйлайди. Бундай найранглар Греция делегациясига 1 сентябрьда ўз мамлакатидаги умумий овозга қўйиш арафасида керак. Совет делегацияси Албаниянинг ерини бўлиб юборишга интилаётган ва бу ишга Сулҳ Конференциясини ҳам тортмоқчи бўлган Греция делегациясининг талаби рад этилсин деб таклиф қилади. Қўшни мамлакатлар ўртасидаги жанжаллик масалаларни ҳал этишда бошқача йўллар бор. Италия блан тузиладиган сулҳ шартномаси имзоланганидан кейин Греция ҳукумати агар зарурат бўлса, қўшниларига нисбатан ўз муносабатларини ҳал этиш учун одатдаги дипломатия қоидаларидан фойдалана олади. **(Олқишлар).**

АНГЛИЯ ДЕЛЕГАЦИЯСИНИНГ ЎТАКЕТГАН АДАБСИЗЛИГИ

В. М. Молотов нутқ сўзлаган вақтда Греция делегацияси ўз найрангининг фош қилинганлигини билиб, асабийлаша бошлади. Совет делегациясининг бошлиғи Грециядаги ажнабий қўшинлар тўғрисида гапирган чоқда, инглиз делегацияси ҳам асабийлашди. Молотов нутқини тамомлаши бланоқ инглиз вакиллари ўзаро маслаҳатлаша бошладилар. Шундан кейин Макнейль дарҳол мажлис залидан чиқиб кетди. Журналистлар орасида Макнейль телефонда гаплашиш учун жўнади деган овозалар пайдо бўлди.

Шундан кейин Югославия вакили Пьяде гапирди. У нутқ сўзлаган вақтда Англия делегацияси шовқин-сурон кўтарди. Конференцияда сўз эркинлиги ҳақида ва кичик миллатларнинг ҳуқуқларини ҳурмат қилиш руҳида одатда кўп гапирадиган инглиз вакиллари Югославия вакилини сўзлатдирмаслик учун ўтакетган адабсизлик қилдилар. Англия вакили Александер бирнеча марта ўрнидан туриб, нотиқнинг сўзини бўлди ва мажлис раисига мурожаат қилиб, нотиққа сўз берилмасин деб таклиф этди. Александер Югославия вакили бу масалада тартибот қоидаларидан четга чиқмоқда деган қуруқ да'вони ўзининг ўринсиз талабига асос қилиб кўрсатди.

Молотов Англия делегациясининг ана шу адабсизлиги тўғрисида кўп марта луқма ташлади. Молотов нотиқни ҳурмат қилишни ва сўз эркинлигини чекламасликни талаб қилди.

Англия делегациясининг Югославия вакилига сўз бердирмаслик йўлидаги беҳаё уринишлари натижа бермади. Мажлис раиси нотиқлар Грециянинг таклифлари ҳақида ўз фикрларини изҳор қилганларида, бу таклифларнинг моҳияти ҳақида гапирмай, фақат тартибот қоидалари ҳақидагина тўхталиб ўтолмайдилар, деди. Югославия вакили ўз нутқини охиригача етказиб тамомлади.

(ДАВОМИ КЕЛГУСИ СОНДА).

СОВЕТЛАРГА ҚАРШИ ОҚГВАРДИЯЧИ ТАШКИЛОТЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ, ЯПОН РАЗВЕДКАСИНИНГ АГЕНТЛАРИ АТАМАН СЕМЁНОВ, РОДЗАЕВСКИЙ ВА БОШҚАЛАРНИНГ ИШИ ЮЗАСИДАН СУД

ССР Иттифоқи Олий Суди Ҳарбий Коллегиясининг ҳукмидан кўчирма

ССР Иттифоқи Олий Судининг Ҳарбий Коллегияси юстиция генерал-полковниги **В. В. Ульрих** раислигида, юстиция генерал-майори **Ф. Ф. Каравайков** ва юстиция подполковниги **П. Т. Клопов** а'золигида, юстиция подполковниги **М. С. Почиталин** секретарьлигида очиқ суд мажлисида, Москва шаҳрида, Давлат қораловчилари ССР Иттифоқи Бош прокурорининг ўринбосари юстиция генерал-лейтенанти **А. П. Вавилов** ва юстиция полковниги **П. А. Кульчицкий**, ҳимоячилар: Москва адвокатларидан **С. К. Казначеев, Н. П. Белов, К. Д. Чижов** ва **Н. Т. Сидоренко**лар иштироки блан 1946 йил 26—30 августда қуйидаги кишиларнинг айби тўғрисидаги ишни кўрди:

1. Григорий Михайлович **Семёнов**, 1890 йилда туғилган, Забайкал области, Дурулгуев станцияси, рус, Россия Шарқий Ўлкасидаги қуролли кучларнинг собиқ бош қўмондони, оқ армия генерал-лейтенанти;

2. Константин Владимирович **Родзаевский**, 1907 йилда туғилган, Благовешченский шаҳридан, рус, касби—журналист;

3. Алексей Проклович **Бакшеев**, 1873 йилда туғилган, Забайкал области, Атамановка қишлоқли, рус, оқ армиянинг собиқ генерал лейтенанти;

4. Лев Филиппович **Власьевский**, 1884 йилда туғилган, Чита область, Акшинск районидаги Первий Чиндант станицасидан, оқ армиянинг собиқ генерал-майори;

5. Борис Николаевич **Шепунов**, 1897 йилда туғилган, Елизатополь, ҳозирги Ганжа шаҳридан, рус, оқ армиянинг собиқ офицери;

6. Лев Павлович **Охотин**, 1911 йилда туғилган Чита шаҳридан, рус, хизматчи;

7. Иван Андрианович **Михайлов**, 1891 йилда туғилган, Чита область, Мерчинск районидаги Уст-Кара қишлоғидан, рус, аксилинқилобий Колчак ҳукуматининг собиқ министри;

8. Николай Александрович **Ухтомский**, 1895 йилда туғилган, Симбирск, ҳозирги Ульяновск шаҳридан, рус, собиқ князь, журналист.

Ҳарбий Коллегиянинг ҳукмида айтилишича, дастлабки терговда ва суд терговида аниқландики, **Семёнов, Бакшеев, Михайлов, Власьевский, Шепунов** ва **Ухтомский** Совет ҳокимиятининг душманлари бўлиб, Совет давлати ташкил этилган вақтдан бошлаб япон империалистларининг раҳбарлиги остида, дастлаб Совет Россияси тупроғида, кейинчалик чет элларда Совет Социалистик Республикалари Иттифоқига қарши актив қуролли кураш олиб борганлар, Совет тузумини йиқитишни ва капитализмни тиклашни ўзларига вазифа қилиб қўйганлар, айбдор **Семёнов** эса 1917 йил баҳоридаёқ В. И. Ленинни ва Петроград Советининг а'золарини қамоққа олиш ҳамда уларни ўлдириш мақсадида юнкерлар ёрдами блан тўнтариш ташкил қилишга уринган.

Сўнгра ҳукмда айтилишича, Семёнов, Родзаевский, Бакшеев, Власьевский, Шепунов, Михайлов, Ухтомский ва Охотин кўп йиллар давомида СССРга қарши актив қўпоручилик ишлари олиб борганлар, пул олиб япон разведкасида агент бўлиб ишлаганлар, Маньчжурияда советларга қарши тузилган оқгвардиячи ташкилотларни уюштирганлар ва уларда актив қатнашганлар.

Ҳарбий Коллегиянинг ҳукмида айбдорларнинг жосуслик, қўпоручилик ва бошқа зараркунандачилик ишларига доир фактлар муфассал кўрсатилган, советларга қарши тузилган ва улар шу айбдорлар раҳбарлигида бўлган оқгвардиячи ташкилотлардан «БРЭМ», «РФС» ва бошқаларнинг япон бош штаби тузган «Кантоку-эн» планига мувофиқ Япония томонидан СССРга қарши мўлжалланган қуролли ҳужумни амалий тайёрлашда қандай қатнашганликлари баён қилинган.

Ҳукмнинг охирги қисмида бундай дейилади: ССР Иттифоқи Олий Судининг Ҳарбий Коллегияси РСФСР Жиноят-процессуал кодексининг 319-нчи ва 320-нчи моддаларига амал қилиб,

ҲУКМ ҚИЛДИ:

1. Григорий Михайлович **Семёнов**ни РСФСР Жиноят Кодексининг 1-нчи қисмидаги 58-4, 58-6, 2-нчи қисмидаги 58-8, 58-9, 58-10 ва 58-11 моддаларида кўзда тутилган ҳамма жиноятларни қилганлиги учун, совет халқининг ашаддий душмани ва япон агрессорларининг энг актив ёрдамчиси сифатида, унинг айби блан ўн мингларча совет кишилари қирилганлиги сабабли, ССР Иттифоқи Олий Совети Президиумининг 1943 йил 19 апрельдаги Фармони асосида, — осиб ўлдирилсин ва ўзига қарашли бутун мол-мулкини мусодара қилинсин.

2. Константин Владимирович **Родзаевский**ни,

3. Алексей Проклович **Бакшеев**ни,

4. Лев Филиппович **Власьевский**ни,

5. Борис Николаевич **Шепунов**ни ва

6. Иван Андрианович **Михайлов**ни РСФСР Жиноят Кодексининг 1-нчи қисмидаги 58-4, 58-6, 2-нчи қисмидаги 58-8 58-9, 58-10 ва 58-11 моддаларида кўзда тутилган ҳамма жиноятларни қилганликлари учун **отилсин** ва ўзларига қарашли бутун мол-мулклари мусодара қилинсин.

7. Николай Александрович **Ухтомский**ни ва

8. Лев Павлович **Охотин**ни РСФСР Жиноят Кодексининг 2-нчи қисмидаги 58-4, 58-6, 58-10 ва 58-11 моддаларида кўзда тутилган ҳамма жиноятларни қилганликлари учун, бундан ташқари, Охотинни РСФСР Жиноят Кодексининг 58-8 ва 58-9 моддаларида кўзда тутилган жиноятларни қилганлиги учун, уларнинг советларга қарши олиб борилган ишларда камроқ роль ўйнаганликларини назарга олиб, ССР Иттифоқи Олий Совети Президиумининг 1943 йил 31 июльдаги қарорига амал қилиб — **Ухтомскийни йигирма йил, Охотинни эса ўнбеш йил каторга ишига** ҳукм қилинсин. Уларнинг ўзларига қарашли бутун мол-мулки мусодара қилинсин.

Н. А. Ухтомскийнинг жазо муддати эса 1945 йил 13 сентябрьдан, **Л. П. Охотиннинг** жазо муддати эса, 1945 йил 7 сентябрьдан ҳисоблансин.

Ҳукм қат'ийдир ва шикоят аризаси бериш мумкин эмас.

ХРОНИКА

ССР Олий Судининг Ҳарбий Коллегияси Узоқ Шарқда советларга қарши иш олиб борган оқгвардиячи ташкилотларнинг раҳбарлари ва япон разведкасининг агентларидан атаман Г. М. Семёновни осиб ўлдиришга, К. В. Родзаевский, А. П. Бакшеев, Л. Ф. Власьевский, Б. Н. Шепунов ва И. А. Михайловларни отиб ўлдиришга ҳукм қилган эди. Ҳарбий Коллегиянинг бу ҳукми ижро этилди.

ГРЕЦИЯДА «УМУМИЙ ОВОЗГА ҚЎЙИШ»

ЛОНДОН, 1 сентябрь (ТАСС). Бугун Грецияда давлат тузуми тўғрисидаги масала «умумий овозга қўйилди». Ма'лумки, умумий овозга қўйишга тайёргарлик монархист-фашист террорчиларнинг мисли кўрилмаган жабр-зулми остида ўтди.

Бугунги «умумий овозга қўйиш»нинг натижалари ва овоз беришда қатнашган кишиларнинг сони фақат бирнеча кундан кейин ма'лум бўлади.

Расмий грек пропаганда органларининг «умумий овозга қўйиш»нинг бориши тўғрисида тарқатаётган хабарларида овоз бериш гўё тинч шароитда ўтди деб кўрсатишга уринилади. Бироқ, овоз бериш вақтида жуда кўп тўқнашувлар бўлганлигини, кўп кишилар ўлдирилганлигини, ҳатто Грециянинг расмий манба'лари ҳам яширолмайдилар. Греция жамоат тартибини сақлаш министрининг айтишича, овоз бериш кунида «унча катта бўлмаган бирқанча можаролар» юз берган. Лондон радиоси Афинадан олинган бир хабарни эшиттирди. Бу хабарда айтилишича, «бир жойда йўлга кўмилган минага дуч келиб, беш киши ўлган ва етти киши ярадор бўлган». Бир оролда юз берган тўқнашув вақтида уч киши ўлдирилган. Рейтер агентлигининг хабарига қараганда, Жанубий Македонияда ҳам «тартибсизликлар юз берган».

ЛОНДОН, 1 сентябрь (ТАСС). Лондон радиосининг хабарига кўра, Грецияда «умумий овозга қўйиш» кунида полиция тўла жанговар ҳолга келтирилган. Афинадаги ҳукумат бинолари қаттиқ қўриқлаб турилган. Шаҳар кўчаларида фақат махсус ижозат хати бўлган автомобилларгина қатнай олган. Рейтер агентлигининг хабарига қараганда, «тартиб ўрнатишда» инглиз қўшинлари қатнашган.

Хабарларга кўра, вилоятларда қуролли монархистларнинг тўдалари тамомила ҳукмронлик қилган.

Мас'ул муҳаррир
С. РАЖАБОВ.

ТЕАТРЛАРДА:

ҲАМЗА ТЕАТРИДА — 3 сентябрьда кундуз Қалтис ҳазил, кечқурун **Муҳаббат**. Кундузги спектакль соат 12 да, кечки спектакль соат 8 яримда бошланади.

ЎзОПЕРА ТЕАТРИДА («Свердлов» театри биносида) — 3 сентябрьда **Бурон**. ЎзССР халқ артистлари, хизмат кўрсатган артистлар ва театр солистлари қатнашади. Дирижёр — Сталин мукофоти лауреати ЎзССР халқ артисти Мухтор Ашрафий. Спектакль кеч соат 8 яримда бошланади.

СТАЛИН НОМЛИ БОҒДА (Комсомол кўли) — 3 сентябрьда Япония устидан қозонилган Ғалаба кунига бағишланган катта сайил ўтказилади. Очиқ эстрадада цирк ва эстрада артистларининг концерти ҳамда боғнинг майдончаларида французча ва ўзбекча курашлар бўлади. Сайил кундуз соат 4 да бошланади.

Эрталаб соат 11 дан **болалар сайили ўтказилади**. Қўғирчоқ театрининг томошалари қўйилади.

ЁЗГИ КИНОТЕАТРЛАРДА:

«РОТ-ФРОНТ» — Ҳукумат а'зоси; «НАВОИЙ» — Давид Гурамишвили; «9-нчи МАЙ» — Малахов қўрғони; «ОКТЯБРЬ» — Аршин мол олон (рус тилида); «ВАТАН» — Қасам; «ХЕВА» — Суворов (янги нусхаси); «ИСКРА» — Озод қилинган ер, 4 сентябрьдан Тоҳир ва Зуҳра (рус тилида); «УДАРНИК» — Қасам; «ТЕЛЬМАН» — Тоҳир ва Зуҳра; «ПОБЕДА» — Аламаслар дараси, 4 сентябрьдан Икки жангчи; «ВЕСНА» — Қасам.

ҚИШКИ КИНОТЕАТРЛАРДА:

«ИСКРА» — кундуз ва кечқурун икки залда Безовта хўжалик; «ЎЗБЕКИСТОН» — кундуз ва кечқурун Осмон секинюрари; «НОВОСТИ ДНЯ» — кундуз ва кечқурун Тўрт юрак, 4 сентябрьдан Партбилет.

Тошкент шаҳар, Октябрь район, 23 бўлим халқ суди билдирадики, А. Саидназаровнинг Б. Норматовадан ажралиш ҳақидаги аризаси судда кўриш учун қабул қилинди.

Тошкент шаҳар, Ленин район, 4 бўлим халқ суди билдирадики, В. Е. Борисовнинг А. Н. Борисовадан ажралиш ҳақидаги аризаси судда кўриш учун қабул қилинди.

Тошкент шаҳар, Киров район, 21 бўлим халқ суди билдирадики, Ш. Умаровнинг М. Далимовадан ажралиш ҳақидаги аризаси судда кўриш учун қабул қилинди.

Тошкент область, Оржоникидзе район, 2-нчи бўлим халқ суди билдирадики, В. Ҳамидовнинг Ш. Обидовадан ажралиш ҳақидаги аризаси судда кўриш учун қабул қилинди.

Тошкент шаҳар, Фрунзе район, 3 бўлим халқ суди билдирадики, Я. А. Торубаровнинг К. С. Торубаровадан ажралиш ҳақидаги аризаси судда кўриш учун қабул қилинди.

Тошкент шаҳар «Правда Востока» ва «Қизил Ўзбекистон» босмахонаси.
Тиражи 64,5 минг. № 67 Р.04832.

Иттифоқ ҳукуматининг Ўзбекистон ССРда пахтачиликни тиклаш ва янада ривожлантириш тўғрисидаги 1946 йил 2 февральда чиқарган қарорини бажариш юзасидан пахтачиликни комплекс асосида механизациялаш ва пахтачилик агротехникаси соҳасидаги амалий чоралар ҳақида

ПАХТАЧИЛИК АГРОТЕХНИКАСИ ВА УНИ МЕХАНИЗАЦИЯЛАШ МАСАЛАЛАРИ ЮЗАСИДАН ЧАҚИРИЛГАН 2-НЧИ РЕСПУБЛИКА КЕНГАШИНИНГ ҚАРОРИ

(БОШИ ИККИНЧИ БЕТДА)

торли ярим осма ғўзапоя йиғадиган машина ишлансин, бу машинани СХТЗ трактори блан ишлатиш, кейинчалик эса қишлоқ хўжалигида кенг ишлатиладиган янги типдаги чопиқ трактори блан ишлатиш мумкин бўлсин;

ж) трактор блан ишлайдиган майдонларни, даставвал Бухоро ва Хоразм областьларидаги ер майдонларини яхлитлаштириш иши қизитилсин.

Ғўзани қирқма шахмат усулида парвариш қилишни тўғри уюштириш мақсадида қуйидагилар мувофиқ деб ҳисоблансин:

а) трактор бригадалари составини қайтадан кўриб чиқилсин, қирқма шахмат усулида ишланадиган участкаларга чизель блан битта СХТЗ трактори ва культиватор блан битта «универсал» трактори бириктириб қўйилсин;

б) шундай тартиб белгилансинки, СХТЗ трактори чигит экиб бўлгандан кейин ғўза қатор ораларини дарҳол узунасига культивация қила бошласин, «универсал» трактори эса кўндалангига қирқиб ишлашда фойдаланилсин.

Ҳарбир МТС да қолоқ колхозлар учун трактор блан ўтказиладиган ишларнинг ҳажмини кўпроқ белгилаш ва бу планларнинг албатта бажарилишини қаттиқ назорат қилиб туриш зарур ҳисоблансин.

Кенгаш пахтачиликни юксалтириш соҳасида олдимизда турган вазифаларни колхозларнинг ишлабчиқариш воситаларини жиддий суратда мустаҳкамламай туриб ҳал этиш мумкин эмас деб ҳисоблайди.

Бу муҳим ишни менсимасликка барҳам бериш ва иш ҳайвонларидан ҳамда қишлоқ хўжалик асбобларидан нотўғри фойдаланишдек тартибсизликни тугатиш зарур. Шунга мувофиқ кенгаш ҳарбир колхозда ишлабчиқариш воситаларини (отлар, ҳўкизлар, транспорт, қишлоқ хўжалик асбоблари) кўпайтириш юзасидан конкрет планлар тузилиши, шунингдек бу ишлабчиқариш воситаларидан тўғри фойдаланишда тез фурсатда тартиб ўрнатиш чоралари кўрилишини албатта зарур деб ҳисоблайди. Колхозларнинг ўз ҳисобидан, шунингдек маҳаллий саноат ва кустарь-ҳунармандчилик кооперацияси йўли блан темирчилик ишхоналари шохобчасини кенгайтириш айниқса муҳимдир.

Кенгаш саноат томонидан ишлабчиқарилаётган қишлоқ хўжалик машиналари, айниқса тракторга тиркаладиган ва от қўшиладиган культиваторлар, плуглар, пичан ўриш машиналари, ўғит сепадиган машиналарнинг сифати қониқарсиз бўлганлигини кўрсатиб ўтади, саноат ходимларини пахтачиликни юксалтириш учун курашда ёрдам беришга, қишлоқ хўжалиги учун мустаҳкам ва тез бузилмайдиган машиналарни кўп миқдорда ишлаб беришга чақиради.

Кенгаш республиканинг колхоз ва совхозларида механизациялашни қат'ий суратда кучайтириш блан бирга деҳқончилик ишларини электрлаштириш ҳам кенг ривожлантирилиши керак деб ҳисоблайди. Бунинг учун саноат типидаги йирик гидроэлектростанциялари ва кўп миқдорда кичик колхоз гидроэлектростанциялари қурилиши керак.

Колхозларни электрлаштириш ишидаги камчилик—электр қувватидан деҳқончилик ишлари учун тўғри ва тўла фойдаланиш соҳасида жиддий иш олиб борилмаслигидир.

Кенгаш республика ҳукуматидан қишлоқ хўжалигида электр қувватидан ишлабчиқариш мақсадлари учун фойдаланиш соҳасида тегишли тадбирлар ишлаб чиқиш ва уларни амалга ошириш блан шуғулланадиган махсус ташкилотни яқин фурсатда тузишни сўрайди.

VII. ЎҒИТЛАШ СОҲАСИДА

Илмий-текшириш ташкилотларининг ма'лумотлари ва илғор колхоз ҳамда совхозларнинг иш тажрибаси ўғитларнинг кучини ҳозиргига қараганда анча ошириш мумкинлигини кўрсатади. Биз шундай шароит яратишимиз кераккки, тупроққа солинган ҳарбир килограмм азот зарур миқдордаги фосфор блан биргалик да 1947 йиллаёқ ҳосилни анча оширсин, яқин йилларда эса минерал ўғитларнинг ҳосилга та'сири икки баравар оширилсин. Бунинг учун қуйидагилар зарур:

а) пахта ҳосили юзасидан планда мўлжалланган топшириқларга мувофиқ белгиланган минерал ўғитларнинг йиллик нормалари чигит экишгача ва чигит экилгандан кейин ерга солиш учун тўғри тақсимлансин.

1947 йилги планга мувофиқ ҳарбир гектар пахта майдонига 60 килограммга яқин азот ҳисобида ўғит солинадиган бўлганда, бу азот ўғитлари фақат ғўзанинг ўсиш вақтида берилиши керак.

Ба'зи районлар ва колхозларда азот ўғитлари ҳарбир гектар ерга 100—120 килограмм азот ҳисобидан белгиланади. Бундай ерларда азот ўғитлари йиллик нормасининг 20—25 процентини шудгор вақтида ва 75—80 процентини ўсиш вақтида солиш керак.

Фосфор ўғитларнинг йиллик нормаси ҳарбир гектар ерга 100 килограммгача фосфор ҳисобидан бўлган тақдирда, фосфор ўғитларини қоидага мувофиқ ер ҳайдаш олдидан солиш керак. Йиллик норма ҳар бир гектар ерга 100 килограмм ва ундан кўп бўлган ҳолларда фосфор ўғитининг 75 процентини ҳайдаш олдидан солиш ва 25 процентини ғўзанинг ўсиш вақтида бериш керак;

б) ўғитларнинг та'сирини кучайтириш мақсадида, экишгача ва ўсиш вақтида ўғит солиш ишларини тамомила механизациялаш лозим.

Техника экинлари министрлиги ва Союз НИХИ минерал ўғитларни фақат ўғит сепадиган асбоблар блан солишни та'минлайдиган амалий чоралар ишлабчиқаришлари зарур деб ҳисоблансин.

Гўнг солишни механизациялаш мақсадида, СоюзНИХИ гўнг сепадиган машиналарни иш устида кенг синаб кўриши лозим;

в) турли минерал ўғитларни тўғри норма блан аралаштириш, шунингдек аралаштирилган ўғитларнинг та'сирини кучайтириш мақсадида, ўғитларни аралаштириш усулини кенг қўлланмоқ зарур.

Ўғитларни аралаштириш ишларини асосан Сельхозтеххимснабнинг район минерал ўғитлар омборлари ҳузурида ташкил қилиш мувофиқ, деб ҳисоблансин. совхоз ва колхозлар бу омборлардан жуда узоқ бўлган тақдирда, ўғитларни мустақил суратда колхоз ва совхозларда аралаштириш иши ташкил қилинсин;

г) минерал ўғитларни гўнг блан аралаштириш усулини кенг қўлланиш зарур деб ҳисоблансин. Бу соҳада ўтказилган тажрибалар шуни кўрсатдики, минерал ўғитларни ма'лум миқдорда гўнг блан аралаштириб солиш, уларнинг табиий хусусиятини яхшилабгина қолмай, балки кучини ҳам оширади.

Минерал ўғитлар блан аралаштириш учун кунжара, торф ва бошқа шу каби маҳаллий органик ўғитлардан фойдаланиш мумкин.

СоюзНИХИ ўғитларни майдалаш ва аралаштириш учун энг яхши машиналарни кўплаб ишлабчиқариш мақсадида бундай машиналарни яқин фурсатда синаб кўриши лозим:

д) МТСлар ва колхозларда махсус химизатор кадрлар бўлишини мувофиқ деб ҳисоблансин ва районларда агрохимия лабораториялари ташкил қилинсин. Бу лабораторияларга ўғитларнинг сифатини, уларнинг тўғри ишлатилишини, сақланишини, улардан фойдаланишни назорат қилиб туриш ва ўғитларнинг ҳосилга қилган та'сирини ҳисобга олиш вазифаси юклансин, шунингдек колхозларда агрохимия лабораториялари тармоғи кенгайтирилсин;

е) 1947 йил куз фаслидан бошлаб, маҳаллий ўғитларни тўғри сақлаш ишини уюштириш зарур деб ҳисоблансин, шу мақсадда икки йил мобайнида ҳамма колхозларда бир хилдаги гўнгхоналар қурилсин.

Ҳарбир колхозда маҳаллий ўғитларни ташкилий суратда тўплашни пахта далаларининг ҳосилини оширишда энг муҳим тадбир деб ҳисоблаб, Ўзбекистон ҳукуматидан маҳаллий ўғитларни тўплаш, сақлаш ва гўнгхоналар қуриш юзасидан кўриладиган мажбурий чоралар тўғрисида қонун нашр қилиш илтимос қилинсин.

VIII. МЕЛИОРАЦИЯ ТАДБИРЛАРИ СОҲАСИДА

Мелиорация тадбирларини кенг суратда ўтказиш кўпгина районлар ва колхозлар учун экин майдонларини кенгайтириш ва пахта ҳамда бошқа экинлар нинг ҳосилини ошириш учун энг муҳим шартдир.

Кенгаш ердан ва сувдан фойдаланишдаги мавжуд катта-катта камчиликлар бўлиши ҳамда кўпгина колхозларда мелиорация соҳасида жиддий ишлар олиб борилмаслиги пахтанинг ҳосили камайишига, ерларнинг шўрланиши ва ботқоқланишига, бу ерларнинг экиш учун яроқсиз бўлиб қолишига сабаб бўлади деб ҳисоблайди.

Кенгаш техника экинлари ва сув хўжалиги министрликларининг органлари, машина-трактор станциялари, колхоз ва совхозлар ўз ишларида мелиорация масаласига кўп э'тибор бермоқлари керак деб ҳисоблайди, республикада шўр босган ва ботқоқланган ерларни мелиорация жиҳатидан тубдан яхшилаш тўғрисида бирлашган план ишлабчиқарилиши ва амалга оширилиши зарур.

Кенгаш қуйидагиларни зарур деб ҳисоблайди:

а) бутун йил давомида ирригация-мелиорация ишларини олиб бориш учун барча колхоз ва совхозларда доимий бригадалар тузилсин;

б) мелиорация ишларини ўтказишда (ерларни текислаш, зовур қазиш ва бошқа шу каби ишларда) МТС лар колхозларга ёрдам беришлари керак, бунинг учун МТСлар колхозларни тегишли иш қуроллари ва асбоблари блан та'минлашлари лозим;

в) коллекторларни ва зовурларни ремонт қилиш ҳамда уларни янгидан қазишда илғор усулларини, шунингдек сув блан ювиш усулларини қўлланиш кучайтирилсин;

г) сувдан фойдаланиш қоидаларини бузишга қарши кураш ҳартарафлама кучайтирилсин ва ҳамма қишлоқ хўжалик экинларини тўғри ва ўз вақтида суғориш тартибига қаттиқ риоя қилинсин;

д) 1946 йилда ҳамма каналлар ва колхоз бош ариқлари темир дарвозалар ва гидрометрия асбоблари блан ускуналана бошлансин, бу иш 2—3 йил мобайнида тамомлансин;

е) октябрь—декабрь ойларида шўр ерларни албатта ювиш та'минлансин. Ювиш олдидан ерлар ҳайдалиши, бороналаниши ва мола босилиши керак.

ж) бош каналларга сувнинг планга мувофиқ берилиши қаттиқ назорат қилиб турилсин, ортиқча сув берилишига йўл қўйилмасин.

IX. ТЎҒРИ АЛМАШЛАБ ЭКИШНИ ҚЎЛЛАНИШ ВА АМАЛГА ОШИРИШ СОҲАСИДА

Республиканинг колхозларида алмашлаб экишни амалга оширишнинг қониқарсиз аҳволда бўлишига алмашлаб экиш ишларини янги сувли ерларни ўзлаштириш блан боғлаб олиб борилмаслиги, шунингдек бедага то ҳозиргача иккинчи даражадаги экин деб менсимай қаралиши сабаб бўлиб келмоқда. Кенгаш бу иш тажрибасини қат'иян ўзгартиришни талаб қилади. Тўғри алмашлаб экишни қўлланиш ва амалга ошириш усули янги ерларни ўзлаштириш блан қаттиқ боғлаб олиб борилсин.

Алмашлаб экиш тартибини бузишга жиноят деб қаралсин, бу ишда айблор бўлган шахслар қаттиқ мас'улиятга тортилсин.

Яқин даврда, сувли янги ерлар ишга солингунга қадар пахтакор хўжаликлар учун асосий алмашлаб экиш тартиби тўққиз далалик, я'ни олти дала пахта ва уч дала беда майдонидан иборат бўлиши керак деб ҳисоблансин.

Кенгаш беда хўжалигини қолоқ бир ҳолда деб ҳисоблайди. Бедапояларни плансиз суратда кўплаб бузиш ҳоллари кўрилмоқда. Ўсиш даврида беда экинлари агротехника қоидаларига мувофиқ парвариш қилинмаётир. Шунинг натижасида бедапояларнинг бир қисми нобуд бўлмоқда, бир қисми эса кам ҳосил бермоқда.

Беда уруғчилиги жуда ёмон аҳволда. Уруғлик участкалари ажратиш плани йилдан-йил бажарилмай қолаётир, ажратилган участкалар эса тегишинча парвариш қилинмайди. Уруғ ҳосили паст ва уруғликка бўлган эҳтиёжни та'минламайди.

Бунинг сабаби шуки, агрономия ходимлари колхозларда бедачилик хўжалигини мустаҳкамлаш учун актив курашмайдилар, бу муҳим иш учун ўз зиммаларига жиддий мас'улият юклатилганлигини сезмайдилар, кўпинча бедапояларнинг нобуд ва ҳароб бўлишидек жиноий фактларга бепарво қарайдилар.

Агрономия ходимлари бедачилик хўжалигига муносабатларини тубдан ўзгартиб, бу экинлар учун пахта экинлари блан баравар даражада жавобгар бўлмоқлари керак, чунки беда экини пахтадан доимо мўл ҳосил олишга ёрдам берадиган асосий экиндир.

X. СЕЛЕКЦИЯ ВА УРУҒЧИЛИК СОҲАСИДА

Селекция—уруғчилик ишлари блан шуғулланувчи ташкилотлар олдига яқин вақт ичида пахтанинг кўп ҳосил берадиган ва қуйидаги асосий талабларга жавоб берадиган янги нав'ларини етиштириш вазифаси қўйилсин:

а) 10 — 12 кун илгари етиладиган нав'ларни;

б) вилт, гоммоз касалларига бардош берадиган нав'ларни;

в) ғўза туплари машина блан парвариш қилишга ва пахтасини теришга мос бўлган нав'ларни;

г) технология сифатлари яхши бўлган нав'лар.

Шу масалаларни тезроқ ҳал қилиш мақсадида Техника экинлар министрлиги ва СоюзНИХИ селекция уруғчилик ишларининг кенг планини тузишлари ва уни амалга оширишлари, бу ишга селекциячилар блан бирга уруғчилик ходимларини ва илғор колхозчиларни ҳам жалб этишлари керак.

Кенгашнинг фикрича пахтанинг ҳосилини ошириш ва пахта толасининг технология сифатини яхшилаш юзасидан бўлган энг муҳим тадбирлардан бири—уруғлик чигитларнинг сифатли бўлишидир. Ҳаммага ма'лумки, тез униб берадиган ва бақувват униб чиқадиган чигит яхши нав'ли чигит беради ва пахтадан мўл ҳосил олишни та'минлайди.

Сўнгги йилларда бу ишга мутлақо етарли э'тибор берилмади ва экиш учун нав'и ва сифати паст бўлган чигитлардан фойдаланилди.

Кенгаш 1947 йиллаёқ пахта майдонларининг камида 70 процентига биринчи репродукция чигити блан экишни, 1948 йилда эса ҳамма пахта майдонларига биринчи репродукция чигити экишни зарур деб ҳисоблайди.

Шу вазифани бажариш учун кенгаш уруғлик пахта майдонларининг агротехникасини яхшилаш, шу йил терим бошланган пайтдан тортиб уруғлик пахтани нав'лар бўйича диққат блан алоҳида-алоҳида териш, уруғлик пахтани колхоз, совхозларда, тайёрлаш пунктларида алоҳида сақлаш ва ташиш зарур деб ҳисоблайди. Тайёрлаш пунктларида ва пахта заводларида уруғлик пахталарнинг бузилишига ва турли нав' пахта ва чигитларнинг аралашиб кетишига асло йўл қўйилмаслик керак.

XI. ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ЗАРАРКУНАНДАЛАРИГА ҚАРШИ КУРАШ СОҲАСИДА

Кенгаш, республикадаги пахта далаларида қишлоқ хўжалик зараркунандаларининг кўпайишига сабаб даставвал, колхоз далаларининг тартибсиз ҳолга туширилиши, кераксиз уватларнинг кўп бўлиши, экин майдонлари ўртасида йўллар, экилмаётган бўш ерлар борлиги эканлиги деб ҳисоблайди. Кераксиз уватлар, экин майдонлари орасида йўллар, экилмай бўш ётган майдонларни ёввойи ўтлар босади ва улар қишлоқ хўжалик зараркунандаларини тарқатадиган жойлар бўлиб қолади.

Колхоз далаларини илгаригидек маданий ҳолга келтириш зарур деб ҳисоблансин, ортиқча уватлар, йўллар, бўш ерлар қолдирилмасин, майда ариқлар тўғрилансин, ёввойи ўтлар доимо тарашлаб турилсин, уватлар чопилсин ва ҳайдалсин.

Қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши курашмоқ учун қувватли асбоблардан фойдаланилсин ва зараркунандалар босган майдонларни аэроплан блан дорилаш қўлланилсин.

Чигитни олтингугурт кислотаси блан дорилаш яхши натижалар берганлигини назарга олиб, 1947 йилдан бошлаб уруғлик чигитларни марказлашган тартибда дорилаш учун цехлар қуришга мувофиқ деб ҳисоблансин.

Қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши кураш чораларини яхшилаш учун заҳарли моддалар ва асбоблар блан та'минлашни кучайтириш зарур деб ҳисоблансин.

XII. ТАШКИЛИЙ МАСАЛАЛАР СОҲАСИДА

1. Ҳозирги шароитда ҳосилни оширишда ҳал қилувчи шарт агротехниканинг илғор усулларини қўлланиш ва машина-трактор станциялари томонидан колхозларга, айниқса қолоқ колхозларга бевосита ёрдам бериш бўлганлигини ҳамда машина-трактор станциялари барча колхозларга етарли даражада хизмат қилаолмаганлигини назарга олиб, кенгаш МТСлар системасида агрономия участкалари ташкил қилишни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблайди.

Шу блан бирга кенгаш олий ва ўрта ўқув юртларини тамомлаган кўп агрономлардан ўз ихтисослари бўйича фойдаланмасдан, уларнинг кўп қисми шаҳарларда қолаётганлигини нотўғри деб ҳисоблайди ва ҳамма қишлоқ хўжалик мутахассисларини районлар ва МТСлар, совхоз ва колхозларга ёрдам беришга чақиради. Чунки ҳозирги шароитда пахтачиликни юксалтириш соҳасидаги сталинча программани муваффақиятли суратда амалга ошириш бевосита ёрдамга ва янги агротехникани қўлланишни уюштиришда яқиндан қатнашишга ва колхоз ҳамда совхоз ишлабчиқаришини тўғри йўлга қўйишга боғлиқдир.

Кенгаш шаҳарлардаги қишлоқ хўжалик мутахассисларининг кўп қисмини МТСларда, районларда, техника экинлари бўлимларида, совхоз ва колхозларда ишлаш учун жалб қилишни зарур деб ҳисоблайди.

Кенгаш қишлоқ хўжалик машиналари ва асбобларидан бевосита колхозларда тўғри фойдаланиш айниқса муҳим иш деб ҳисоблайди. Колхозларда бўлган қишлоқ хўжалик машиналарининг кўпи мутлақо қониқарсиз фойдаланилмоқда, тез фурсатда ишдан чиқиб, тузатилмай ташлаб қўйилмоқда. Бундай аҳволга чидаб туриш мумкин эмас.

Ҳозирги вақтда колхозда МТС тракторларидан ва қишлоқ хўжалик машиналаридан уюшқоқлик блан фойдаланиш ҳар қачонгидан кўра ҳам муҳимдир. Ишларни механизациялаш тўғрисида конкрет план тузилиши, машиналарни ишлатиш ва уларнинг ишига раҳбарлик қилиш учун ихтисосли кадрлар бўлиши лозим.

Кенгаш шунга мувофиқ правлениялар составида механизациялашнинг аҳамиятини тушунган ва бу ишни севган кишилар бўлиши зарур деб ҳисоблайди.

Колхоз правлениеларининг ишини шундай уюштириш кераккки, ҳосил учун кураш колхоз ихтиёрида бўлган машиналардан мумкин қадар кўпроқ фойдаланиш блан боғлаб олиб борилсин.

Механикалаштирилган мураккаб хўжаликка раҳбарлик қилиш, тракторлар, қишлоқ хўжалик машиналари ва асбобларини ишлатиш учун қисқа муддатда етарли миқдорда малакали кадрлар тайёрлашда колхозга ёрдам бериш зарур.

Кенгаш колхозда асосий иш бўғини бўлган звенонинг алоҳида муҳим аҳамиятини эслатиб, звеноларни янада мустаҳкамлаш ва мўл ҳосил олиш ҳаракатини янада ривожлантириш юзасидан махсус чоралар кўрилиши лозим деб ҳисоблайди.

Колхозларнинг талай қисмида юқори ҳосил етиштираётган звенолар ўз иш натижаларига яраша иш ҳақи олмайдилар, кўпинча кам ҳосил етиштирган звенолардан ҳам оз ҳақ оладилар, бу эса мўл ҳосил етиштириш ҳаракатини кучайтиришга тўсқинлик қилади. Ана шу жиддий камчиликка хотима бериш керак. Шундай тартиб ўрнатиш кераккки, звенолар пул ва натура ҳақини етиштирган ҳосилга қараб олсинлар.

Звеноларнинг ишига кўпол суратда аралашиш, айниқса звенолардаги ишчи кучларини ҳар қандай баҳоналар блан бошқа ишларга олишга қат'ий суратда барҳам берилсин.

Кенгаш ҳозирги шароитда колхозчилар, совхоз ва МТС лардаги ишчилар ўртасида агротехника пропагандасини кучайтиришни ҳар қачонгидан ҳам муҳим деб ҳисоблайди.

Республика, область ва район газеталарида илмий-текшириш муассасалари ва тажриба станцияларининг иш натижалари, колхоз ва совхоз машина-трактор станцияларидаги стахановчиларнинг илғор тажрибаси кенг ёритиб турилиши, махсус китобчалар, плакатлар, шиорлар ва варақалар чиқариш кучайтирилиши керак.

Шу блан бирга, кенгаш Ўзбекистонда бундан илгари нашр қилинган оммабоп илмий «Пахта учун кураш» қишлоқ хўжалик журналини яна чиқара бошлашни мувофиқ деб ҳисоблайди.

Кенгаш пахта, беда агротехникасини механизациялаш, ўғитларни ишлатиш, пахта ва беда ҳосилини касалликлардан ва зараркунандалардан сақлаш юзасидан ишлаб чиқилган тадбирлар ҳарбир район ва колхознинг шароитига мувофиқ қўлланилиши керак. Ўзбекистон ССР Техника экинлар министрлиги ва СоюзНИХИ республиканинг ҳамма областьлари ва районлари учун, шу кенгашнинг қарорларини назарга олиб, 1946 йил ноябрь ойигача уларнинг табиий ва хўжалик шароитига мувофиқ агрохимия тадбирлари ишлаб чиқишлари керак деб ҳисоблайди.

Кенгаш Техника экинлари министрлиги ва СоюзНИХИ пахтачиликдаги стахановчиларнинг тажрибасини ўрганишга ва илғор фан муваффақиятлари ва тажрибаларини колхоз ва совхозларда кенг қўллашга катта э'тибор бермоқлари керак деб ҳисоблайди.

Шу мақсад блан СоюзНИХИ ҳузурида пахтачиликдаги стахановчилик тажрибасини ўрганиш ва фан муваффақиятлари ҳамда иш тажрибаларини қўллаш юзасидан махсус бўлим тузиш мувофиқ деб ҳисоблансин.

Биз илмий ходимлар, агрономлар механизаторлар, қишлоқ хўжалик мутахассислари, илғор колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари республика кенгашига тўпланиб пахтачиликни юксалтириш соҳасидаги нуқсонларимизни ва хатоларимизни кўздан кечирдик ва муҳокама қилдик ҳамда бу нуқсон ва хатоларни йўқотиш юзасидан амалий чоралар белгиладик.

Биз пахтанинг мамлакатимиз мудофаасини мустаҳкамлаш ва иқтисодий қудратини кучайтириш, халқнинг фаровонлигини тезроқ ошириш учун керак эканлигини биламиз. Пахта—газлама, мой, совун, чорва моллари учун ем, портлатиш материаллари демакдир.

Пахтачиликни юксалтириш соҳасидаги вазифаларни бажариш учун агрономлар, механизаторлар, илмий ходимлар, колхозчилар, совхоз ходимлари, саноат корхоналарининг ишчилари зиммасига катта мас'улият юклатилади. Биз бу вазифани уддалай оламиз деб қаттиқ ишонамиз ва барча агрономларни, механизаторларни, илмий-текшириш муассасаларини, колхозчиларни, совхозлар ва саноат корхоналарининг ишчиларини пахтачиликни юксалтириш ва янада ривожлантириш тўғрисида улуғ Сталин тузиб берган программани бажариш учун курашишга чақирамиз, бу программа давлатимизнинг қудратини оширишга ва халқ оммасининг аҳволини янада яхшилашга қаратилгандир.

ПАХТА ЙИҒИМ-ТЕРИМИ

Янги пахта ҳосилини давлатга топширмоқдалар

САМАРҚАНД («Қизил Ўзбекистон» мухбиридан). Ғўзани яхши парвариш қилиб мўл ҳосил етиштирган ва пахтанинг барвақт очилишини та'мин этган илғор колхозлар пахтани териб давлатга топшира бошладилар.

Жомбой районидаги Молотов номли колхознинг а'золари тайёрлаш пунктига биринчи бўлиб пахта топширдилар. «Қумқўрғон», Ленин, Сталин номли колхозларда ҳам пахта териш бошланди.

Метон районидаги «Байроқ бирлашув» колхози (раиси ўртоқ Жиянов) кейинги икки кун ичида қабул пунктига 300 килограмм пахта топширди. «Янги турмуш», Охунбобоев, «Қизил юлдуз» колхозлари ҳам пахта теришга киришдилар.

Район колхозлари 27—28 август кунлари қабул пунктларига 7600 килограмм пахта топширдилар.

Жиззах, Оқдарё ва бошқа районларда ҳам пахта териш бошланди.

★ ★ ★

СИРДАРЁ («Қизил Ўзбекистон» мухбиридан). Колхозларда пахталар кўплаб очила бошлади, «Ҳақиқат», «Ленинобод», Сталин ва Тимошенко номли колхозларда ғўза парваришини давом эттириш блан бирга янги пахта ҳосилини териб давлатга топширишга киришдилар.

Юқори ҳосилли «Ҳақиқат» колхозида 27 август куни теримга чиққан 59 киши ўрта ҳисоб блан 23 килограммдан пахта терди. Шу куни теримчилардан Бувиражаб Кенжаева 75 килограмм ва Умматқул ака 66 килограмм пахта териб, терим нормасини 3,5 баравар ошириб бажардилар.

Вилике-Алексеевский қабул пунктига «Ҳақиқат» колхози биринчи бўлиб икки арава ва Чкалов номли колхоз бир арава пахта топширди.

НОРПОЙ РАЙОНИНИНГ КОЛХОЗЛАРИ ЛАВЛАГИ ҚАЗИШНИ БОШЛАДИЛАР

САМАРҚАНД («Қизил Ўзбекистон» мухбиридан). Норпой район Оқтош қишлоқ советидаги колхозлар қанд лавлаги ҳосилини қазишга киришдилар. Дзержинский номли колхоз районда биринчи бўлиб лавлаги қазишга киришди. Колхозчилар бу йил гектаридан 170 центнер ўрнига давлатга 200 центнердан лавлаги топшириш учун курашмоқдалар.

Шунингдек районнинг Мирбозор қишлоқ советидаги колхозлар ҳам лавлагини қазий бошладилар.

Зирабулоқ қанд заводи ҳузуридаги тайёрлаш пунктига биринчи куни 400 центнер лавлаги топширилди. Қанд заводи 1 сентябрьдан янги ҳосилни ишлашга киришади.

СРЕДАЗХИММАШ ЗАВОДИ 70 ТУРБИНА ТАЙЁРЛАДИ

Ўртоқ Длугач директор бўлган «Средазхиммаш» заводи колхоз ГЭС лари учун турбиналар тайёрламоқда.

Завод коллективи шу йилнинг 7 ойи ичида колхоз ГЭС лари учун 70 та турбина ишлаб чиқарди. Тайёр бўлган турбиналарнинг кўпчилиги Самарқанд, Андижон, Наманган областьларига ва 5 таси Фарғонага жўнатилди. Йиғувчи ўртоқ Волотевский бригадасининг ўтган ойда пландан ташқари ишлаб чиқарган турбинаси Китоб район Калинин қишлоқ советидаги Ленин номли колхозга юборилди.

Х. АБУТАЛИЕВ.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва ЎзК(б)П Марказий Комитетида

Ўзбекистон Коммунист (большевик) лар Партияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети саноат ходимларининг 1946 йил июль ойидаги социалистик мусобақа якунларини кўриб чиқиб, 1946 йил июль ойида олган мажбуриятларини бажарган, давлат планларини ошириб бажарган ва ишлаб чиқарган маҳсулотлари сифатининг техника шартларига мувофиқ бўлишини та'минлаган қуйидаги корхоналар социалистик мусобақада ғолиб чиқиб, биринчи ўринни эгалладилар деб топдилар ва уларга ЎзССР Министрлар Совети ҳамда ЎзК(б)П Марказий Комитетининг кўчма қизил байроқларини ва пул мукофотларини топширишга қарор қилдилар.

I. ИТТИФОҚ КОРХОНАЛАРИ БЎЙИЧА

ЎзК(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Қўқондаги электромеханика заводида** (директори ўртоқ **Перепилицин**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Уталиев**, завод комитетининг раиси ўртоқ **Фаимарк**) қолдирилсин.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Тошкентдаги қоғоз комбинатида** (директори ўртоқ **Перовский**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Дахов**, завком раиси ўртоқ **Ипликчеев**) қолдирилсин.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **«Жанубий Оламушук» нефть конида** (директори ўртоқ **Папировский**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Драбкин**, кон маҳаллий комитетининг раиси ўртоқ **Макрицкий**) қолдирилсин.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи Самарқанддаги **«КИПАП» заводида** (директори ўртоқ **Френкель**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Фёдоров**, завком раиси ўртоқ **Гроздова**) қолдирилсин.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Шўрсувдаги СТО номли олтингугурт конида** (директори ўртоқ **Джалоаянц**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Евдокимов**, кон комитетининг раиси ўртоқ **Бурцев**) қолдирилсин.

ЎзССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг кўчма қизил байроғи **Карборунд заводига** (директори ўртоқ **Решетняк**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Галочкин**, завком раиси ўртоқ **Нагарлицкий**) топширилсин, бу байроқ ўртоқ Кезлов директор бўлган заводдан олиб берилсин.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Меҳнат Қизил Байроқ орденли Сталин номли Тошкент Тўқимачилик комбинатида** (директори ўртоқ **Алексеев**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Егорова**, фабрика комитетининг раиси ўртоқ **Анишчук**) қолдирилсин.

II. ЎзССР ТЎҚИМАЧИЛИК САНОАТИ МИНИСТРЛИГИ БЎЙИЧА

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Андижондаги 3-нчи пахта заводида** (директори ўртоқ **Котов**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Бобожонов**, завком раиси ўртоқ **Ульянова**) қолдирилсин ва бу заводга пул мукофоти берилсин.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Қўнғирот пахта заводига** (директори ўртоқ **Тусибеков**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Хван**, завком раиси ўртоқ **Шаропова**) топширилсин ва бу заводга пул мукофоти берилсин. Бу байроқ Тўрткул пахта заводидан олиб берилсин.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Бухоро пиллакашлик фабрикасига** (директор вазифасини вақтинча бажарувчи ўртоқ **Литорович**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Мавлонзода**, фабрика комитетининг раиси ўртоқ **Трусова**) топширилсин ва бу фабрикага пул мукофоти берилсин. Бу байроқ Марғилон пиллакашлик комбинатидан олиб берилсин.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Тошовулдаги тола заводига** (директори ўртоқ **Расулов**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Фозилов**, завком раиси ўртоқ **Морозов**) топширилсин ва бу заводга пул мукофоти берилсин. Бу байроқ Повожпанинскдаги тола заводидан олиб берилсин.

III. ЎзССР ОЗИҚ-ОВҚАТ САНОАТИ МИНИСТРЛИГИ БЎЙИЧА

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Хивадаги 12-нчи ёғ заводига** (директори ўртоқ **Иброҳимов**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Ҳайитова**, завком раиси ўртоқ **Қодиров**) топширилсин ва бу заводга пул мукофоти берилсин. Бу байроқ Урганчдаги 8-нчи ёғ заводидан олиб берилсин.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Янгийўл консерва заводига** (директори ўртоқ **Каширин**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Бахилов**, завком раиси ўртоқ **Денисов**) топширилсин ва бу заводга пул мукофоти берилсин. Бу байроқ Тошкентдаги 7-нчи вино заводидан олиб берилсин.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Самарқанддаги мева-консерва заводида** (директори ўртоқ **Сааков**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Хроликов**, завком раиси ўртоқ **Чернозубов**) қолдирилсин ва бу заводга пул мукофоти берилсин.

IV. ЎзССР БАЛИҚ САНОАТИ БЎЙИЧА

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Мўйноқдаги балиқ заводига** (директор вазифасини бажарувчи ўртоқ **Данилов**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Амельченко**, завком раиси ўртоқ **Давлаталиев**) топширилсин ва бу заводга пул мукофоти берилсин. Бу байроқ Микоян номли балиқ овлаш колхозидан олиб берилсин.

V. ЎзССР ЕНГИЛ САНОАТ МИНИСТРЛИГИ БЎЙИЧА

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Тошкентдаги эгар-жабдуқ фабрикасида** (директори ўртоқ **Сухарев**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Ананьева**, фабрика комитетининг раиси ўртоқ **Альбетов**) қолдирилсин ва бу фабрикага пул мукофоти берилсин.

ЎзК(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Тошкентдаги 1-нчи заводда** (директори ўртоқ **Григорьев**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Демидов**, завком раиси ўртоқ **Сизов**) қолдирилсин ва бу заводга пул мукофоти берилсин.

VI. ЎзССР ГЎШТ-СУТ САНОАТИ МИНИСТРЛИГИ БЎЙИЧА

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Тошкент гўшт комбинатида** (директор вазифасини бажарувчи ўртоқ **Генкин**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Аҳмедов**, завком раиси ўртоқ **Расулов**) қолдирилсин ва бу комбинатга пул мукофоти берилсин.

VII. ЎзССР МАҲАЛЛИЙ КООПЕРАТИВ САНОАТИ ВА ИНВАЛИДЛАР КООПЕРАЦИЯСИ БЎЙИЧА

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Қўқондаги Охунбобоев** номли йигирув-тўқув фабрикасига (директори ўртоқ **Тительман**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Нуриддинов** фабрика комитетининг раиси ўртоқ **Швец**) топширилсин ва бу фабрикага пул мукофоти берилсин. Бу байроқ Тошкентдаги эгар-жабдуқ фабрикасидан олиб берилсин.

VIII. ТЕМИР ЙЎЛ ТРАНСПОРТИ БЎЙИЧА

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Тошкент-пассажир станцияси депосининг коллективига** (бошлиғи ўртоқ **Ежов**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Куртюков**, маҳаллий комитет раиси ўртоқ **Еремичев**) топширилсин, бу байроқ Қўқон станциясидаги вагон участкаси ва депосидан олиб берилсин.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Қарши станциясидаги вагон-ремонт пункти коллективига** (бошлиғи ўртоқ **Кириллов**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Смальков**, маҳаллий комитет раиси ўртоқ **Великанов**) топширилсин, бу байроқ Локомотив хўжалигининг Қарши бўлимидан олиб берилсин.

IX. АЛОҚА МИНИСТРЛИГИ БЎЙИЧА

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Фарғона область алоқачилар коллективида** (бошлиғи ўртоқ **Апазов**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Антошинко**, ишчилар комитетининг раиси ўртоқ **Мирзаев**) қолдирилсин.

X. ИТТИФОҚ-РЕСПУБЛИКА БИНОКОРЛИК МАТЕРИАЛЛАРИ САНОАТИ БЎЙИЧА

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Қувасой цемент заводида** (директори ўртоқ **Гончаров**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Малишкин**, завком раиси ўртоқ **Татаркин**) қолдирилсин.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Средазтранстромнинг Кауфманскдаги ғишт заводида** (бошлиғи ўртоқ **Климов**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Завьялов**, завком раиси ўртоқ **Жавгаров**) қолдирилсин.

XI. ЎзССР БИНОКОРЛИК-МОНТАЖ ТАШКИЛОТЛАРИ БЎЙИЧА

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Оққовоқ ГЭСлари қурилишида** (бошлиғи ўртоқ **Иванов**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Светашев**, қурилиш комитетининг раиси ўртоқ **Павлюченко**) қолдирилсин ва бу қурилишга пул мукофоти берилсин.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Ангренстрой қурилишида** (бошқарувчиси ўртоқ **Макаров**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Чернишёв**) қолдирилсин.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Чирчиқ қурилиши трестига қарашли «Электрощит» заводида** (директори ўртоқ **Кочхоев**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Меломет**, завком раиси ўртоқ **Тершеченко**) қолдирилсин.

XII. ЎзССР АВТОТРАНСПОРТ МИНИСТРЛИГИ БЎЙИЧА

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **2-нчи авторемонт заводида** (директори ўртоқ **Шираев**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Гальцев**, завком раиси ўртоқ **Иванов**) қолдирилсин ва бу заводга пул мукофоти берилсин.

XIII. ЎзССР ТЕХНИКА ЭКИНЛАРИ МИНИСТРЛИГИ БЎЙИЧА

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи ва пул мукофоти **Бухородаги мотор-ремонт заводига** (директори ўртоқ **Круглов**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Козубов**, ишчилар комитетининг раиси ўртоқ **Бурова**) топширилсин, бу байроқ Андижон Автотрактородеталь заводидан олиб берилсин.

XIV. ГРАЖДАН ҲАВО ФЛОТИ БЎЙИЧА

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ва ЎзССР Министрлар Советининг кўчма қизил байроғи **Н-нчи транспорт отряди коллективига** (командири ўртоқ **Аверкин**, сиёсий қисм бўйича командир ўринбосари ўртоқ **Платонов**, маҳаллий комитет раиси ўртоқ **Брикисман**) топширилсин, бу байроқ Тошкент аэропортидан олиб берилсин.

Японияни тор-мор этилишининг бир йиллиги

Бундан бир йил муқаддам, я'ни 1945 йил 2 сентябрьда империалистлар Японияснинг вакиллари сўзсиз таслим бўлиш тўғрисидаги битимни имзоладилар. «Денгизларда ва қуруқликда тамомила тор-мор келтирилган ва Бирлашган Миллатлар қуролли кучлари ҳар томондан ўраб олган Япония ўзини енгилган деб билиб таслим бўлди» (Сталин).

Фашист давлатлар иттифоқининг сўнгги иштирокчиси Япония енгилди. Японияниng енгилиши ва сўзсиз таслим бўлиши иккинчи жаҳон уруши тамом бўлганлигини ва бутун дун'ёда тинчлик учун зарур шароит вужудга келтирилганлигини кўрсатар эди.

Ма'лумки, милитаристлар Японияси жаҳонга ҳоким бўлиш учун курашиб, 1936 йилдаёқ ўз тақдирини фашистлар Германиясининг тақдири блан боғлади, ўша йили ҳар икки агрессор ўртасида «коминтернга қарши битим» тузилган эди. Бу битим провардида (1940 йилда) расмий ҳарбий иттифоққа айланди. Нюрнбергда асосий немис ҳарбий жиноятчилари устидан бўлаётган судда ўқилган ҳужжатлар, ҳозирги вақтда эса, Токиода асосий япон ҳарбий жиноятчилар устидан бўлаётган судда ўқилаётган ҳужжатлар япон милитаристларининг Тинч океанда агрессив урушни бошлаб юборганларида Европада фашистлар Германиясининг ғалаба қозонишига умид боғлаганликларини кўрсатди. Япон милитаристлари Тинч океандаги Америка ва Англия ерларига ҳужум қилиш учун 1941 йил 7 декабрь кунини танлаган эдиларки, бу бежиз эмас эди. Бу, фаросатсизлик блан ўйланган оддий бир мўлжал эди. Япониянинг корчалонлари, немислар Совет Иттифоқини енгадилар ва Англиянинг э'тиборини Европага жалб этадилар, японлар эса, урушга ҳали тўла тайёрланмаган Американинг ҳамма кучларини ўзлари блан банд қилиб қўядилар ва Американинг Европада иттифоқчиларга тўла ёрдам қилишига имкон бермайдилар, деб ўйлаган эдилар.

Иттифоқчилар фашистлар Германиясининг енгилиши Японияниng ҳам енгилишига имкон беради деб бирдан-бир тўғри хулоса чиқардилар.

Фашистлар Германиясини тор-мор келтиришда Совет Иттифоқи, унинг қуролли кучлари ҳал қилувчи роль ўйнадилар. Германия устидан қозонилган ғалаба иттифоқчиларга ўз асосий кучларини Японияга қарши сафарбар қилишларига имкон берди. Шундай қилиб, фашистлар иттифоқининг асосий устуни бўлмиш фашистлар Германиясини тор-мор келтиришда Совет Иттифоқининг ҳал қилувчи роль ўйнаганлиги Японияни енгиш ишига СССР томонидан қўшилган энг катта ҳиссадир.

Аммо, Совет Иттифоқи бу блангина чекланмади. Иттифоқчилик бурчига содиқ бўлган ва иккинчи жаҳон урушини тезроқ тамомлашга ва бу блан бериладиган қурбонлар сонини камайтиришга ҳамда вайронагарчиликни камайтиришга интилган СССР 1945 йил 9 августдан бошлаб Япония блан уруш ҳолатида турганлигини э'лон қилди.

Қизил Армия япон қуролли кучларининг энг кўп та'лим олган, махсус машқ кўрган сара қисмлари бўлмиш Квантун армиясига жуда қисқа вақт ичида қаттиқ зарба берди. Шуни айтиш мумкинки, Япония 1941 йилдан бошлаб катта фронтларда Англия ва Америка Қўшма Штатларига қарши уруш олиб борганига қарамай, 1941 йил апрель ойидан бошлаб, Япония блан СССР ўртасида бетарафлик тўғрисида битим бўлганига қарамай, Квантун армиясининг сони камайтирилмай, балки, аксинча доим кўпайтирилди.

Япония 1931 йилда Маньчжурияни босиб олиб, уни ҳарбий бир майдонга айлантирган эди. Квантун армияси ана шу чинакам ҳарбий майдонга, стратегия мақсадида қурилган кўп темир йўл ва тош йўлларга, чегара яқинидаги ҳарбий қишлоқларга, қаршилик кўрсатиш учун ясалган ва узоқ вақтга чидаш берадиган кучли узельларга — мустаҳкамланган районларга таянди. Ниҳоят, Квантун армияси уруш ҳаракатлари учун ғоят қулай жойларда ҳаракат қилар эди: шарқ томонда катта дар'ёлар кўп бўлиб, ўтиб бўлмайдиган қалин ўрмонлар бор, ғарб томонда дашт-биёбонлар, Катта Хинган каби қариййб ўтиб бўлмайдиган баланд тоғлар бор эди. Қаҳрамон Совет қўшинлари ана шу тўсиқларни енгиб ўтдилар. Квантун армияси ўз штаби ва ўз қўмондонлиги блан бирга таслим бўлишга мажбур қилинди.

Ма'лумки, япон империалистлари 1904—1905 йиллардаги урушда чор Россиясининг заифлигидан фойдаланиб, жанубий Сахалинни ундан тортиб олган ва Куриль оролларида маҳкам жойлашиб олган эдилар. Улар флотимизни океанга чиқадиган ҳамма йўллардан маҳрум этган эдилар. 1918 йилда япон империалистлари ўша вақтда Англия, Франция ва Америка Қўшма Штатларининг Совет мамлакатига душман назар блан қарашидан фойдаланиб ва уларга таяниб, Узоқ Шарқни босиб олдилар ва тўрт йил мобайнида халқимизни талаб, эзиб келдилар. 1938 йилда Хасан кўли районида, 1939 йилда Халхин-Гол районида бўлган воқеалар ҳамманинг эсидадир. Ўша вақтда самурайлар Узоқ Шарқни Россиядан ажратиб олишга уринган эдилар.

Совет халқи Япония устидан порлоқ ғалабаси натижасида япон босқинчиларининг мамлакатимизга кўп марта босмачиларча қилган ҳужумлари учун тўла қасос олди.

Жанубий Сахалиннинг ва Куриль оролларининг Совет Иттифоқига яна қўшилганлиги шуни кўрсатадики, «эндиликда бу ерлар Совет Иттифоқини океандан ажратиб турадиган восита ва японларнинг Узоқ Шарқимизга ҳужум қилиши учун бир база бўлмай, балки Совет Иттифоқини океан блан тўғридан-тўғри боғлайдиган восита ва мамлакатимизни япон агрессиясидан мудофаа қилиш базаси бўладилар» (Сталин).

СССР ўзини шарқда японларнинг ҳужум қилиш хавфидан халос этиш блан бирга дун'ёдаги демократик халқларнинг озодлик йўлидаги курашига ҳам жуда катта ҳисса қўшди. Қизил Армия ўнбеш йил мобайнида японлар зулми остида эзилган Маньчжуриядаги хитой аҳолисини озод қилди. Маньчжурия Хитой республикасининг составига қайтиб берилди. Япон агрессорининг Қурия армияси тор-мор қилиниши натижасида Қуриянинг мустақил, демократик давлат бўлиб яшашига асос қўйилди.

Тинч океан бўйидаги улуғ давлат бўлмиш Совет Иттифоқи Узоқ Шарқда урушдан кейинги тинчликни ўрнатиш, ўз аҳолисинингина эмас, балки илгари япон агрессор ҳужумларига дучор бўлган барча халқларнинг ҳам хавф-хатарсиз яшовига манфаатдордир. Шу сабабдан, Совет Иттифоқи Японияга қарши уруш бошлаш блан Потсдам декларациясига қўшилди. Бу декларация 1945 йил 26 июльда иттифоқчилар томонидан қабул қилинган бўлиб, келажакда япон агрессорининг яна тикланишига йўл қўймайдиган чораларни кўрсатган эди.

Совет Иттифоқи урушдан кейинги даврда демократик давлатларнинг халқаро миқ'ёсдаги ҳамкорлиги дун'ёга ҳоким бўлишга интилган давлатларнинг қонли ишларини такрорлашларига йўл қўймайди ва дун'ёни шундай хавф-хатардан халос қила олади деб ҳамиша шу фикрда бўлган эди. СССРнинг фикрича, Германияда қилинганидек, Японияда ҳам енгилган Японияниng сўзсиз таслим бўлиш шартларини қандай бажараётганлигини текшириб туриш учун иттифоқчиларнинг контроль органлари тузилиши керак эди. Аммо, Америкадаги тескаричи доиралар Совет Иттифоқининг тамомила қонуний бўлган шу талабига ҳар қандай йўллар блан қарши чиқдилар ва ўзлари тузган америка оккупация аппарати воситаси блан Японияда оккупация сиёсатини танҳо амалга оширишга уриндилар. Аммо, Совет Иттифоқининг ва Қўшма Штатлардаги демократ жамоатчиликнинг талаби блан Америка ма'мурлари аввалги ниятларидан қайтишга мажбур бўлдилар.

СССР, Буюк Британия ва Америка Қўшма Штатлари ташқи ишлар министрларининг 1945 йил декабрь ойида Москвада бўлиб ўтган кенгашининг қарорига мувофиқ, Иттифоқчиларнинг Японияни контроль қилиб турадиган органлари, чунончи Токиода Японияга доир масалалар блан шуғулланувчи Иттифоқчилар Кенгаши ва Вашингтонда Узоқ Шарқ комиссияси тузилди. Японияда иттифоқчи оккупация қўшинлари бош қўмондони генерал Макартур бошчилигидаги Америка оккупация аппарати борлигини назарда тутиб, кенгаш иттифоқчиларга қарашли контроль органларнинг ҳамма фармонлари Америка оккупация ма'мурлари томонидан амалга ошириладиган қарорни чиқарди. Шундай қилиб, америкаликлар Потсдам декларациясининг шартларини бажариш учун асосий жавобгарликни ўз зиммаларига олдилар.

Потсдам декларациясининг мазмуни қисқа қилиб айтганда қуйидагилардан иборат: асосий япон ҳарбий жиноятчиларини қамоққа олиш ва судга бериш, Японияда япон халқини алдаш йўли блан уни дун'ёга ҳоким бўлишдан иборат жиноий йўлга бошлашда айбдор бўлган барча ташкилотлар ва шахсларни йўқотиш ва, ниҳоят, мамлакатдаги давлат тузумини ва ижтимоий тузумни демократлаштириш.

Японияда йирик молия магнатлари («дзайбацу» молиячилар тўдаси) ва ярим феодал-помешчикларнинг тескаричи иттифоқига таянган япон абсолют монархияси Япония томонидан бошланган агрессив урушларнинг асосий айбдори эди. Булар Японияниng босқинчилик йўлидаги урушларига илҳом берган эдилар. Бу синфларнинг мамлакатдаги сиёсий ва иқтисодий ҳаётга та'сирини йўқотмай туриб, Японияни демократлаштириш асло мумкин эмас, албатта. Японияни чинакам демократлаштириш учун йирик концернларни тугатиш ва кескин суратда ер ислоҳоти ўтказиш, ердан фойдаланишдаги ярим феодаллик системасини йўқотиш керак эди.

Шунга биноан, ўтган йилнинг охиридаёқ бу масалалар юзасидан Япония ҳукуматига кўрсатма берилган эди. Аммо, бу кўрсатмалар шу вақтгача амалга оширилмади. Бунга ажабланиб ҳам бўлмайди: агрессиячилик планларини тайёрлаш ва амалга оширишда ма'лум даражада қатнашган ва йирик концернлар ҳамда помешчиклар (буларнинг иқтисодий та'сирини йўқотиш керак эди) блан маҳкам боғланган кишилар америка ма'мурларининг рухсати ва ёрдами блан Япония ҳукуматининг тепасида қолмоқдалар. Потсдам декларациясининг ҳарбий жиноятчилар тўғрисидаги моддаси жуда оз амалга оширилди. Япониядаги давлат аппарати ҳали ҳам эски монархист амалдорлар қўлида қолмоқда.

Америка ма'мурлари 10 апрельда парламентга сайловлар ўтказишга муваффақ бўлиб (Совет Иттифоқининг вакиллари ва Япониядаги демократик жамоатчилик парламент сайловларини 10 апрельда ўтказишга қарши норозилик билдирган эдилар) Японияда ҳақиқатан ҳам турли партияларнинг вакилларидан иборат қонун чиқарувчи демократик орган ташкил этиш тўғрисида ғамхўрлик қилмадилар. Ҳозирги тескаричилар ҳукуматини «демократ» ҳукумат деб ниқоблаш, бу ҳукуматни ва тескаричи партиялар (прогрессив ва либераллар партияси) дан сайланган депутатлар кўпчиликни ташкил этган янги парламент япон халқининг «ўз хоҳишини эркин суратда изҳор қилиши» натижасида сайланди деб кўрсатиш улар учун муҳим эди.

Генерал Макартур парламентнинг 90-нчи сессияси иш бошлаган чоқдаёқ дадил бундай деди: «Демократик асосда энг тўғри ўтказилган ва халқнинг ўз хоҳишини кенг изҳор қилган бундай сайловлар ҳозирги даврда кам учраган эди»... Юнайтед Пресс агентлигининг Токио мухбири ҳали яқиндагина генералнинг шу сўзларини такрорлади. Бу мухбир қуйидагиларни ёзган эди: «Япон халқининг кўпчилиги ва унинг ҳозирги раҳбарлари, шу жумладан император ҳам иттифоқчилар блан ҳалол ҳамкорлик қилмоқдалар ва Потсдам декларациясининг шартларини пухта бажариш ҳамда Японияни инглизлар ва америкалилар тушинган ма'нода чинакам демократик мамлакатга айлантириш учун бутун кучларини сарф қилмоқдалар».

Аммо, жонли ҳаёт Америка тескаричиларининг Япониядаги тескаричиларни демократлар қилиб кўрсатиш йўлидаги ана шу зарарли урунишларини рад этади.

Буржуазия газетаси «Асахи» 1 июльда бутун мамлакатга 200.000 анкета тарқатди. Бу анкетада: «Сиз Иосида ҳукуматини қувватлайсизми?» ва «Агар яқин орада умумий сайловлар бўлса, қайси сиёсий партияни қувватлайсиз?» деган саволлар ёзилган эди. Анкета олганларнинг 32 процентигина (буларнинг қариййб ярми саноатчилар эди) Иосида ҳукуматини қувватлаймиз деб жавоб қайтарди. Анкета олганларнинг 33,7 проценти иккинчи савол юзасидан, ҳукумат партияларини, я'ни либераллар партияси блан прогрессив партияни қувватлаймиз, деб жавоб қайтарди. Буржуазия газетасининг ҳатто шубҳали ма'лумотларига қараганда ҳам халқ ҳозирги ҳукуматни ва парламентни ана шундай «қувватламоқда».

Америка оккупация ма'мурлари рағбатлантираётган япон тескаричилари ҳукумат аппаратини ва парламентни ўз қўлларида сақлаб, Япониядаги демократик унсурларга ҳужум қилмоқдалар. Улар оммавий намойиш ва митингларни тақиқладилар, сиёсий партияларни полиция назорати остига олдилар, тескаричи монархияга қарши чиқаётган кишиларни суд қилмоқдалар, саботажчи корхона эгаларининг корхоналарини ишчилар контролига олувчи касаба союзларини та'қиб этмоқдалар. Япониядаги тескаричилар ўч олиш масаласини жиддий тарзда қўйишга имкон берадиган «яхши вақтлар»нинг келишини кутмоқдалар.

Аммо, япон тескаричилари Японияда ўсиб бораётган демократлар ҳаракатининг жиддий қаршилигига дуч келмоқдалар. Совет Иттифоқининг Японияга доир масалалар блан шуғулланувчи Иттифоқ Кенгашида ва Узоқ Шарқ комиссиясида бўлган вакилларининг сабот ва изчиллик блан амалга ошираётган йўли ҳам япон тескаричиларининг планларига халақит бермоқда.

СССРнинг Иттифоқ Кенгашидаги вакили генерал Деревянко ишчилар ҳақида тузилган ва демократик руҳда бўлган қонунларни амалга оширишни, бозорларда сотилаётган ва кутубхоналарда сақланаётган фашист адабиётини мусодара қилишни, илгариги япон армиясида хизмат қилган офицерларнинг қандай ҳисобга олинаётганлигини қаттиқ контроль қилишни, ер ислоҳоти тўғрисидаги директивни ва Потсдам декларациясидан келиб чиқадиган ҳамда Японияниng сўзсиз таслим бўлишига асос қилиб олинган шартларга бевосита боғлиқ бўлган бошқа бирқанча масалаларни амалга оширишни талаб қилди.

Фашист агрессорларни урушда тор-мор келтиришда ҳал қилувчи роль ўйнаган Совет Иттифоқи Потсдам декларациясини қат'ий амалга оширишда, бутун дун'ёда тинчлик учун ва хавфсизликни мустаҳкамлаш учун курашда катта ўрин олади.

Америкада фақат ўз мақсадларинигина кузатаётган ва Америка Қўшма Штатларининг ташқи сиёсатига тобора катта та'сир кўрсатаётган тескаричи доираларнинг сиёсати Японияни агрессив мамлакатдан сулҳпарвар мамлакатга, чинакам демократик мамлакатга айлантириш вазифасининг бажарилишини хавф остида қолдирмоқда. Бутун дун'ёдаги демократик жамоатчиликнинг вазифаси Потсдам декларациясининг шартларини сўзсиз ва тўла амалга ошириш учун зўр бериб курашишдан иборат. Потсдам декларацияси фашист агрессорларга қарши қуролли кураш олиб борилган йилларда иттифоқчиларнинг халқаро миқ'ёсдаги ҳамкорлигини ифода қилган ҳужжатдир.

В. КУДРЯВЦЕВ.

Механизациядан фойдаланишда ўтган йилги хатолар такрорланмоқда

(«Қизил Ўзбекистон»нинг Қашқадар'ё область мухбиридан)

Қашқадар'ё областидаги машина-трактор станцияларп олдида муҳим вазифа турадп. Бу йил кузда 105 минг гектар ғалла майдони трактор блан ҳайдалиши ва 69 минг гектар ерга трактор сеялкаси блан дон экилиши керак.

Областьдаги илғор колхозлар кузги дон экишни қизитиб юбордилар. Лекин областьнинг кўп жойларида трактор блан ҳайдаш ва экиш қониқарсиз бормоқда. Область ер бўлимининг берган ма'лумотига қараганда 25 августгача мавжуд 1135 трактордан 496 таси ремонтдан чиқарилган, халос. Бу трактор ремонтининг 43,7 процентигина бажарилганлигини кўрсатади. Трактор ремонтида айниқса Деҳқонобод, Косон, Яккабоғ ва Ғузор районлари орқада қолмоқдалар. Деҳқонобод МТСида тракторларнинг капитал ремонти 22 процент, Қарши МТСида 26 процент, Косон МТСида 32 процент бажарилган, халос. Бу эса, кузги экиш ишининг кечикишига катта сабаб бўлмоқда.

Мана шулар натижасида шу кунгача 13.408 гектаргина ер трактор блан ҳайдалиб атиги 569 гектар ерга дон экилган. Қаршидаги 2-нчи МТС (директари ўртоқ Бедросов) 5300 гектар ерни трактор блан ҳайдаб, 3000 гектар ерга трактор сеялкаси блан дон экиши лозим. Бу МТСда трактор ремонти ҳали тамом бўлмаган. Далада 50 трактор ва 8 та трактор сеялкаси ишламоқда. Бу тракторлар тўхтовсиз ишлаганда кўп ерлар ҳайдалиб ва экилган бўлар эди. Афсуски, шу кунгача 1320 гектаргина ер ҳайдалиб, 21 гектар ерга экилган, халос.

Даладаги тракторларнинг иш унуми паст бўлишига МТС раҳбарларининг ўзлари айбли. Техника жиҳатидан бузуқлиги натижасида тракторлар кўп вақт бекор туради. Ўртоқ Бакуленко бригадасидаги бир тракторнинг коробкаси синиб уч кун тўхтаб ётди.

Колхоз раҳбарлари ҳам трактордан фойдаланишни кўнгилдагидек уюштирмаганлар. Ўртоқ Князевнинг бригадаси Дашт қишлоқ советидаги «Октябрь 14 йиллиги» колхозида 100 гектар ерни 20 августгача ҳайдаб, экишга тушиши керак эди. Ҳақиқатда эса, 70 гектар ер ҳайдалди, халос. Бир гектар ҳам ер экилмади. Тракторлар кўп вақт бекор турдилар. Колхоз правлениеси уч тракторга бир ўсмирин болани сувчи қилиб белгилади. Натижада тракторларга сув етказиб берилмаганидан кўп вақт бекор турди. Масалан, 17 августда кун бўйи сув кутилган бўлса, 19 августда сувсиз тўхтаб турди. Трактор сеялкаси 5 августдан бери уруғлик тайёрланмаганидан ишламай, бекор ётади. Уруғлик ўз вақтида келтирилмаганлиги натижасида «Коммунизм» колхозидаги трактор сеялкаси 30 соат бекор турди. «Ўзгариш» колхозидаги тракторлар эса, ёқилғи ва сув кутиб 128 соат бекор турдилар.

Косон, Бешкент районларидаги МТСларда ҳам тракторларнинг кўп вақт бекор туриш ҳоллари юз бермоқда. Лекин район партия ва совет ташкилотлари, МТС ва ер органларининг раҳбарлари бундай ишга кескин зарба бериш ўрнига пинакларини бузмай келадилар.

Л. ҲАМРОЕВ.